

СРПСКИ НАРОД

Бог чува Србију!

У људској повесници, хронолошко ређање појава претставља онај најчешће и њихово узрочно везивање. Ранији догађај се сматра као узрок, а доцнији као његова последица. Стари летописци нису описивали догађаје; они су их већином само записивали. Њихови записи су кратки, али увек тачни. Ипак, понеки пут задају доста муке историчару који их тумачи.

Модерни кроничари уштеђују историчарима ту невољу, јер не само што бележе него и у исто време описују и тумаче главне узрочне чињенице, и тако својим кроникама спремају и сређују грађу за историју. У томе је преимућство данашњих публициста и репортера над некадашњим летописцима.

Стари би летописац отприлике овако забележио најкрупније догађаје из наше садашњице: «У лето Господње (1941) би потписан уговор између Немачке и Југославије. Два дана доцније, 27 марта, неки безумни људи извршише преврат у Југославији и 5 априла потписаше уговор са Совјетима који су се тајно спремали да нападне Немачку. Сутрадан, 6 априла, Немачка је отпочела рат против Југославије чија је војска била мобилисана и могла је нашкодити Немачкој. За неколико дана Југославија је била уништена, а у току тога лета Господњег Српство би разорено. Народ у Србији би много упропашћен, али Србија не пропаде, јер Бог чува Србију».

Из таквог кратког записа јасно се види зашто је Југославија уништена, али се не види зашто је и Српство разорено и зашто је у Србији народ упропашћен, а међутим Србија није пропала. Ако су Немци из војних разлога морали да униште Југославију, њима није било потребно нити су имали намере да разоре Српство. Оно што није речено у томе запису, урезано је дубоко у души свих нас.

Многи Срби су померили памећу. Неки од њих су постали дегенерици и одроди код којих је и последња трунка српске свети утрнула, а други су се претворили у пустилове којима више не влада здрав разум. И једни и други су друштвени одметници који се издају за народне ослободиоце, први за рачун Москве а други за рачун Лондона. Одобравање и пљескање наше варошке полуинтелигенције само је могло водити болесној сујети тих «шумских хероја». Одмазде и казнене експедиције биле су неизбежна последица «јуначких подвига» тих помахниталих људи. У-

место ослобођења, они су народу донели истребљење.

Можда од свега тога ништа не би било, или би било у много мањој мери, да пре тога, много пре тога, још за време намесништва, нису почињене фаталне погрешке. Најфаталнија је била — признање Совјета. Ми ћемо се другом приликом на ту ствар вратити. Очеvidно, било је изван моћи тадашњег министра спољних послова да ту погрешку спречи, али претседник владе имао је и дужност и могућност да то учини. За то је само требало, не толико умних способности колико обичне нагонске опрезности, бар онолико колико су је показали, према историској легенди, некадашњи спасиоци Капитола...

Та фатална погрешка је пружила Совјетима непосредну могућност да у најкраћем року организују и спреме све што треба за њихову будућу акцију у Југославији, и у највећој мери је допринела успеху преврата од 27 марта и свима његовим кобним последицама. Она је била у потпуној супротности са традицијама династије Карађорђевића и осећајима српског народа. Она је доказ највеће лакомислености и политичке несвесности у схватању Треће интернационале и њених смерова који су већ годинама били очигледни и неполитичарима, — цео је свет знао да Совјети имају један једини циљ у спољној политици, и никакав други.

Зашто је онда било потребно стварати код нашег и иначе лаковерног света једну од најопаснијих заблуда и широм отворати врата наше земље једној од најопаснијих умних и моралних зараза? Никакав се разлог не може навести за оправдање једне тако фаталне погрешке. Они који мисле да је, после италијанске инсталације у Албанији, било потребно заинтересовати Совјетску Русију за балканске ствари, само тиме потврђују сву наивност својих разлога и сву нереалност својих политичких комбинација... Није истина, као што је тврдио Волтер, да је довољно погладити ђаволу рогове и у њему одмах стећи пријатеља.

Кад је крајем јуна 1941 отпочео рат између Немачке и Совјета, југословенска комунистичка организација већ је, 14 јула, дигла побуну на разним тачкама у Србији, Босни и Црној Гори. Лезро те комунистичке акције сачињавали су углавном Јевреји и разни интернационални пустилови. На врху, ради одржавања јединства међу њима, стајала су два

Написао:

др М. Спалајковић

непосредна повереника Москве, обојица несрпског порекла: један чиновник бившег совјетског посланства у Београду и неки бивши робијаш из Загреба, звани «Титок». На велику српску срамоту, било је ту и Срба из разних друштвених слојева, онајвише умно и морално дегенерисаних полуинтелигентних људских примерака оба пола...

Кад су једном бившем професору гимназије његове колеге замериле на његовом учешћу у комунистичкој побуни, као на срамном издајству Српства, он је одговорио:

— Не борим се ја за Српство, него за друге више идеале!..

Бедник! Шта се могло очекивати од таквих наставника за васпитавање и просвећивање наше омладине? Али не треба мислити да су ти лажни интелектуалци радили несвесно и били нека врста неодговорних преступника. Ти

Као да долазе с неба, одјекнуле су у Шумадији узбудљиве речи генерала Недића: да за сваког разумног човека највиши закон — изнад свих интернационала — јесте закон народног самоодржања, и да је за сваког правог Србина опстанак и испас Србије највиши закон данашњице.

У кривом сумраку и убиственој тами почела су лица да се ведре и усне да шапућу: БОГ ЧУВА СРБИЈУ.

Речи генерала Недића одјекнуле су прво у срцу српског сељака. Сваки српски домаћин скинуо је капу, прекрстио се, погледао је у небо и прошапутао: Бог чува Србију! Брзином муње преносиле су се те речи од села до села.

Српски сељаци нису бескућници, зато не могу бити комунисти. Српски народ, у својој огромној већини, гледа реално на политичке и војничке догађаје, јер је потпуно схватио да може само на себе рачунати. Он зна да му нико неће обезбедити будућност, ако је он својим политичким радом не буде сам већ почео стварати.

Речи генерала Недића разлежу се у свима крајевима где живи српски народ и уносе мир у срца Срба. Један трезвен сељак причао ми је пре неки дан, да је на једној железничкој станици унутрашњости видео три вагона пуна Црногораца и њихових породица, одбеглих за време партизанског оргијања у Црној Гори. Немачке их власти сад враћају на њихова огњишта, пошто је Црна Гора очишћена од партизана.

Они су срећни што се враћају

мно дегенерисани и морално изнакажени типови потпуно су свесни циља коме служе. Они су најобичнији туђински агенти, увек готови да изврше и најодвратнија недела. Они врло добро знају да су њихови лажни «идеали» несрпски и нечовечански. Они још боље знају да су то идеали јеврејских банкара у Њујорку и јеврејских комесара у Москви.

Те јесени 1941, изгледало је да се Шумадији примиче крај. У том судбоносном часу појавио се генерал Милан Недић и изјавио је да се он прима улоге и да узима на себе одговорност за повраћање реда и мира у земљи. Он је успео да убеди окупаторске власти, да би појава страних трупа у нашој земљи ишла само у прилог комуниста и њихових смерова да пожар прошире на целу Србију а одатле и на цео Балкан.

И у овој земљи историских чуда десило се ново чудо, кад се већ мислило да ће се Срби у самоубилачком бесу међусобно истребити.

својим домовима. Они проклињу Дражу Михајловића који је говорио да се њему сви морају покоравати, пошто је он министар војни и претставник Краља. Они веле да их је Дража тако месецима обмањивао и у црно завио.

— Да није ових проклетих партизана — рече ми тај исти сељак — српски народ би данас другу песму певао. Лако је вама у Београду, али ми сељаци на три ватре горимо. Ми најбоље разумемо генерала Недића, а и он нас најбоље разуме. Између ових злогласних «партизана», комуниста и некомуниста нема никакве разлике. Сви су они подједнаки разбојници и пљачкаши. Ноћу нам упадају у куће и траже да једу и пију. Ако им не даш, заклаће и тебе и твоју чељад, и отећети све што имаш. Сав олош са Балкана сручио се на ову нашу једну земљу. Међу њима има највише Јевреја и странаца. Већина говори рђаво српски... Ех, да имамо чиме да се бранимо, брзо бисмо ми са њима раскрстили.

Српском сељаку, као и увек тако и сад, суђено је да носи свој крст до краја. Он јуначки,

подноси све муке и страдања. Али оно што га највише боли, то је да има Срба који су се претворили у несрбе. Тога никад раније није било. И српски сељак се моли Богу да се и на те несрбе смилује и поврати им памет.

На жалост, ти српски отпадници и одметници, непрекидно потстрекавани из Лондона и Москве, настављају и даље своју преступну делатност. За њих је она већ постала занат од кога живе. Они су се, за ове две последње године, толико навикли на тај живот пустилова да се — били они комунисти или некомунисти — никад више не могу измирити са поштеним радом и честитом зарадом.

Ти ситни и болесни мозгови, психопатолошка чудовишта, чија је недоученост равна њиховој сировој уображености, ти полудели или туђинским парама и пропагандом затровани бедници, прете да пресеку животну нит српског народа. Разбојничким нападима из заседе, као овим последњим убиством крушевачког начелника и толико младих добровољаца који су само за Српство живели, они хоће — и увек за туђ рачун — да спрече Васкрс и обнову Србије. Ти туђински најамници свесно руше стубове српске моралне величине из прошлости, затварају српском народу врата у будућност, забадају све дубље свој отровни нож у срце Србије. Они све чине да се српско име сасвим затре.

Али, БОГ ЧУВА СРБИЈУ.
»На дан 27 марта 1941 године, Немачка је била ставила крст над судбином српског народа.

Међутим, догодило се је чудо. Од ситне, мале, једва видљиве шансе, која је пружена српском народу преко Недићеве владе, искоришћено је толико много и постигли су се толики резултати, да се српски народ може сматрати не само спасеним, него и много више».

Горње речи је рекао један немачки политички стручњак једном Французу, моме добром пријатељу.

Оне су, неколико дана доцније, нашле потврду и у чланку немачког листа Дас Рајх од 2 јула ове године у овим изразима:

»Данас Министар Претседник Недић располаже могућностима да упути свој народ на свесмо враћање конструктивном раду, чиме ће Србима у заједници европских народа бити обезбеђено место, које је било скоро изгубљено».

БОГ ЧУВА СРБИЈУ!

Свет у пуној активности

Пред новим искушењима

Приближавање рата Балкану доводи српски народ пред нова искушења, која ћемо пребродити ако само покажемо велику мудрост и велику дисциплину. Како ћемо савладати ову ситуацију, све зависи од нас самих. Узрок овакве ситуације лежи једино у нама. Ми смо је компликовали нашим специјалним менталитетом и нашим необузаним страстима. Ако не задржимо нашу судбину у нашим рукама, може се десити да кренемо сасвим негативним правцем.

Наша прошлост и наша историја пружају нам више примера како нашу земљу погађа велика несрећа кад превагну неодговорни елементи. То се може и данас поновити. Тиме би почетак обнове Србије био доведен у опасност од шаке одрођених типова из шуме и њихових потстрекача и јатака из вароши, пропалих политичара. Зато је наступно час да

ПОТРЕБНЕ СУ РАДИКАЛНЕ МЕРЕ ДА СЕ НЕСРЕЋА СПРЕЧИ. ХИРУРШКИМ ПОТЕЗОМ ВАЉА ОТСЕЋИ ОБОЛЕЛИ ДЕО, ДА ЗАРАЗА НЕ БИ УНИШТИЛА ЦЕО ОРГАНИЗАМ. ДРУГОГ ИЗЛАЗА НЕМА.

Показало се да су позиви добронамерних људи да се окану тога сатанског посла, који води у пропаст српски народ, без дејства, јер они тврдоглаво и истрајно гурају у провалију за туђ рачун и по туђим наредбама. Ако се допусти да учине још који непромишљени потез, могу навући српски народ у тешку катастрофу.

Шумско весеље је отпочело проливањем братске крви. У српским брдима и шумама сакупљен је друштвени талог српског народа. Злочинци и робијашни, нерадници и плачкаши, полудивљи људи и безбожници скријаве светињу српске тробојке, јер под тим срп-

БОЛ СРПСКИХ РОДОЉУБА ЈЕ ВЕЛИКИ ГЛЕДАЈУЋИ ВРШЉАЊЕ ОВИХ ДРУШТВЕНИХ ОТПАДАКА, ОД КОЈИХ 90% НИКАДА СЕ ВИШЕ НЕЋЕ ВРАТИТИ ДОМУ И РЕДОВНОМ ЗАНИМАЊУ И КАД СЕ СВРШИ РАТ.

Они ће остати и тада по шумама одакле ће угрожавати живот и имовину српских домаћина, јер им је хајдуковање једини занат за који су способни. За такве злочиначке типове, који су већ пролили крв, наш народ каже да су се острвили, а такви људи не могу се никад више вратити људском друштву, нити од њих може неко постати човек.

Кад се то зна, зар се може посумњати да ће у данашњој Србији у данашњим приликама неко трпети вршљање ових банди и имати неких нарочитих обзира приликом њиховог истребења? Крајеви, које су ови шумски усрећили, најбоље показују каква опасност прети српском народу. За две године ми смо успели да уништимо комунистичке бандите и зато не смемо сада допустити да овај други шумски олош изазове нове несреће.

Не смемо допустити да ти шумски безумници изазову самоубиство српског народа. Не смемо допустити да због њихове лудости и издаје, истори-

се отворено говори, јер после може бити доцкан.

Рушилачки посао ових неодговорних чинилаца креће се у два правца: акција и политика. Носиоци првога су пропали карријеристи, полу-интелигенти, удружени са криминалним типовима, сеоским ђилкошима и другим друштвеним шљамом. Носиоци другог правца су пропали партиски политичари, масони, ратне шићарије и зеленаши. Они у исто време финансирају предузеће, воде партиску пропаганду и баве се др-

ном берзаом. Овај свој фаталан посао и једни и други обављају на тај начин што злоупотребљавају стање, које је данашња Влада сталним напорима и истрајним радом осигурала српском народу, спасавајући га од пропасти. Зато се не сме допустити да данас њихов злочиначки рад поново доведе у питање опстанак српског народа.

ским знамењем чине најтежи злочин противу земље и народа, радећи на његовом уништењу.

Ако међу њима има и заблуделих Срба, они ту само носе фирму, иза које вршља гомила бескућника и криминалних типова, којима су интереси Србије и Српства девета рупа на свирали. Ето, од те гамади запретила је данас поново опасност да изгубимо све оно што смо са толиком муком стекли, доводећи у питање и сам наш опстанак. Својим плаћеничким злочиначким радом, без душе, лака срца они бацају српски народ у нова тешка искушења.

А шта да се каже за мање и веће сукривце и јатаке из тог врзиног кола? Често пута обраћали смо им се, опомињући их и саветујући их. Указивали смо им на пут истине да би их сачували од пропасти, а они су нам добро злим враћали. Исмејавали су нашу добронамерност, клеветали су нас и вређали, остајући у дослуху са онима из шуме и радећи сви заједно за туђ рачун. А од њих се једино тражило да буду мирни и да се посвете својим редовном занимању. Ништа више од тога. Њима је лакше било да својим злочиначким радом припреме сами себи омчу око врата. Зато ту и Бог и људи не могу ништа помоћи.

Наћи ћемо се у великој опасности, ако допустимо да преовлада безумни рад нагомила-ног шумског олоша, који неће

Велика политичка збивања наших дана, у којима се догађаји сустижу и згушњавају, обухватају читав низ сложених комплекса у којима се појединости, ради брзине одмотавања, још не могу јасно да разазнају. Што дубље улазимо у лето, утолико се више на разним странама Европе и света појављују нови центри политичке активности или се појављују нови моменти, изненадни и карактеристични, у областима, у којима је политичка линија била месецима и годинама устаљена.

Бурманска независност

Једна од тема, којима се данас светска јавност много бави, је враћање самосталности Бурме. Освојена од Јапана, Бурма је досада била под јапанском војном управом, мада је одмах са уласком Микадове војске у Рангун тамо образована и влада од домородаца на челу са истакнутим политичарем Ба-Мау-ом, која је била потчињена јапанском војном гувернеру. Нешто преко годину дана трајало је у Бурми то стање, у чијем току су извршене припреме за оно што је сада дошло, — за објављивање бурманске независности.

У прошлом веку је Бурма заузета од Енглеске и прво уцлањена у британско колонијално царство у Индији. Пре извесног броја година она је, међутим, од Индије издвојена и непосредно подређена Лондону. Ово стога, што је стратегијска важност Бурме између Индије, Кине и Малаје за целокупни британски систем на Далеком Истоку од посебне, изузетне важности. Нарочито је Бурма ушла у видокруг светске политике од времена, откако је из Рангуна преко Мандалаја и Лација ка кинеској провинцији Сечуан спроведен чувени бурмански друм, којим су Британци снабдевали Чанг-Кај-Шека.

Падом Бурме прекинута је та најважнија веза за одржавање Чунгкиншке Кине, што је са своје стране опет учинило да је Чунгкинг испао из реда четири велика савезника и ушао у гомилу малих сателита, који су објекти савезничке политике. За Јапан је важност Бурме баш са тога разлога утолико већа, јер од пуне изолације Чунгкинга зависи у многоме даљи успех мучног и дуготрајног јапанског ратовања у Кини.

Овим је дата карактеристика Јапана и његове политике, која битно одудара од завојевачке политике у другом табору. Јапан ствара велику уједињену Источну Азију, у коју улазе све више поједине азијске државе. Поред Нанкиншке Кине и Таја сада се ту придружила и самостална Бурма, а сутра ће у састав тога блока ући и исто тако независни Филипини.

да зна ни за Бога, ни за душу, ни за Србина и Србију. Они, који истински воле ову земљу, не смеју се заваравати некаким оптимизмом, него морају бити начисто са пакленим намерама ових српских изрода и са последицама рада ове покварене и користољубиве мањине српског народа.

Ако њихови злочиначки инстинкти и њихова туђинска служба преовлада онда ће и огромна већина честитог и радног српског народа бити доведена у нова искушења и имаће да доживи нове патње у тешкој неизвесности за своју судбину.

Што дуже траје рат у Европи, утолико боље и свестраније Јапан учвршћује своју политику на Далеком Истоку, не само војнички, него — што је још важније — и политички. Тај огромни блок, који ће једнога дана на сваки начин обухватити и целу Кину, а самим тим углавном целу жуту расу, претстављаће у будућој светској политици једног од најважнијих чинилаца. Прво зато, што геополитички држи под контролом Тихи океан с једне а Индијски океан с друге стране и што пресеца источну везу између Велике Британије и Америке. Друго, што је својим неисцрпним богатством у сировинама, својим неисцрпним тржиштима и својим радним становништвом од много стотина милиона глава један привредни блок, који у себи самом садржава неслушене могућности просперитета.

Алжир, Мароко, Тунис

Док је тако на Далеком Истоку, дотле је у Европи и Африци слика друкчија. Настрасну, што Англоамериканци траже и даље безусловну капитулацију Италије ради тоталне окупације и стварања база за настављање рата против Немачке. У односима између Британаца и Американаца с једне, и француских емигрантских комитета с друге стране излазе на видело сасвим друкчије концепције од оних, које су биле меродавне за поступке Јапана.

У француском Мароку који је уствари, саставни део метрополе, у Алжиру и у Тунису француска управа потпуно је подређена америчкој и британској окупацији. Француски Комитет у Алжиру нема никаквих прерогатива. А односи између Велике Британије и Америке према некадашњој савезници, Француској, су такви као да је француске афричке поседе англоамеричка војска покорила и освојила у борби против Француске.

Капитал Ситија и Уол Стрита сматра француску Северну Африку својим колонијалним деменом и игра се генералима до Голом и Жироом на начин који показује да нека озбиљна намера за враћањем тих посела Француској не постоји. Веома карактеристична је чињеница да се алжирском француском Одбору не признају својства француски управља огромним пространством француске Северне Африке и — исто тако теоријски — претставља владу за много милиона француских држављана, који на тој територији живе. Ово утолико више пада у очи, што Лондон и Вашингтон признају својство легалне владе емигрантским одборима, који не управљају ни једним квадратним метром земље, а састоје се од свега неколико десетина људи.

Који су разлози за такву политику није потпуно јасно. За Америку свакако важну улогу игра злато Француске банке на Мартинику, које би, да постоји француска влада, свакако морало да јој буде стављено на ра-

сположење. А то би опет претстављало, ради обимности француске златне резерве, угрожење америчког монополистичког положаја у погледу злата.

Мајски на новом положају

Један даљи занимљиви симптом наших дана је одлазак Мајског из Лондона и његово постављање за заменика Наркомина дела са специјалним задатком да се стара за сарадњу Москве са емигрантским одборима, који почињу да се образују у претсобљима Кремља. Мајски је у Лондону стекао искуство о начину на који треба третирати емигранте, а свакако и дубоко познавање енглеске политике према њима. То искуство ће он применити и на одборе у Москви, који у пуној опсегу претстављају усавошавање наводно распуштене Коминтерне.

Поверовање овога задатка Мајском доказ је да је Москва решена да у европској политици коначно крене својим путевима, не базирајући се више на Лондон који је досада био центар емиграције. Према назови-владама у Лондону Москва сада почиње да успоставља конкурентна предузећа својим емигрантским одборима. Тиме јасно даје до знања својим савезницима да сматра себе надлежном за контролу над целим европским континентом, а да никакве политичке комбинације, које Лондон прави са разним емигрантским одборима, не мисли да призна. У британској штампи појавило се, као одраз перверзе политичких кругова, неприкривено незадовољство са овим новим обртом московске политике. У односима између Лондона и Москве, који су и досада били веома сложени и проблематични, појавио се нови чинилац који ствара нове рабраве.

Турска на својој линији

Најзад, вреди регистровати да се у току прошле недеље у британској штампи појавило неколико напада на Турску.

Напоредно са последњим догађајима на југу Европе, Лондон је почео са новом политичком офанзивом у Анкари. А турски одговор је на то био ново наглашавање стриктне неутралности, зашта је дало zgodног повода путовање заменика начелника Главног генералштаба Турске, генерала Ојдемира, са великом пратњом по Источном фронту.

Британска штампа почела је ових дана отворено да критикује турски став, је постаје све очигледније да се Турска решила да и даље сачува своју досадашњу политичку линију, — линију којом је пошла од догађаја који су довели до слома Југославије. У бујици политичких догађаја овога лета, који у себи садржавају клице за непредвиђена изненађења, Турска је земља од које се најмање има надати изненадним обртима. Од малог броја чврстих чинилаца у данашњем европском политичком рачуну, Турска је један од готово најстабилнијих.

VERUS

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Герезије 5 меџанин, I степенште (Палата Извозне банке) Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА «ЛУЧА», Краљице Наталије 100 Тел. 21-772. Тромесечна претплата 36 динара шаље се преко «Пресека» а. д. Влајковићева 8.

ВЕЧИТА КРАЈИНА

Марко гради...

Под видом тобожње ослободилачке акције партизани шумски претварају у прах и pepeo народну имовину, народни зној и муку. С којим правом они то раде? Да би напакостили окупатору. Да ли они одиста њему пакосте? Ни најмање. Пакосте српском народу, за чију се слободу тобож боре.

Наш народ тачно каже: сачувај ме, Боже, пријатеља, а од непријатеља ћу се сам чувати. Ти тобожњи пријатељи српског народа стварно желе његово уништење. Или бар, до њега им није ни најмање стало. Маре они што ће голи зидови српских домова штрчати у небо и што ће српски народ гладовати! Маре они што за њихове злочине падају главе најбољих српских домаћина!

То је и разумљиво, јер у партизанским редовима има свих других, а најмање Срба. Уколико и има Срба, то су махом заблудели синови и за нешењаци, или обични пљачкаши и разбојници. Заблуделим синовима и занешењацима поручујемо: отрезните се! Сви смо ми Срби скупа шака јада, да би од нас зависно будући светски поредак. Не унесрећујте даље и иначе унесрећени и уцвељени народ српски!

Не палите, не рушите, не убијајте! Зар не видите да се и сам Бог смиловао, па нам је послао добру жетву? А ви хоћете да српски народ ипак гладује. Мало нам је ваљда свих тешкоћа које нам стварају црна берза и скупоћа! А ви, наши тобожњи ослободници, те наше невоље само још повећавате.

Док се ми на једној страни паштимо да организованом исхраном српске деце спречимо будућу дегенерацију српског народа, дотле им ви одузима те залогај хлеба из уста. Зар не осећате колики је то злочин? Зар је у вама замро сваки осећај самилости? Ако сте Срби и људи, престаните са својим неделима!

Или се бар не хвалишите да се борите за добро српског народа. Кажите отворено да вам до њега није стало. Можда је ипак непотребно да то кажете, јер је српски народ начисто с тим ко сте ви и шта сте. Види он шта ми радимо, а шта ви радите. Сећа се он оног стиха из народне песме: „Марко гради, вила разграђује“.

Зато се српски народ и оперделило. Определило се за мир, ред и рад. Јер то једино може му дати снаге да преживи ово најтеже поглавље своје историје. И преживеће га, ако Бог да!

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Тешка судбина српског народа произлази поглавито из његовог геополитичког положаја. По своме доласку на Балкан нашао се на међама два света, на раскрсници најважнијих путева између Истока и Запада, која је неминовно морала бити поприште кроз векове инвазија и сукоба разних народа, који су се кретали у једном или у другом правцу. Сав смисао наше историје састојао се у непрекидном напору да на овом ровитом тлу изукрштаних утицаја и интереса омеђимо територијално, политички и културно наш домен. У току векова ми смо у тим напорима час постизавали велики успех, као што смо доживљавали и велике падове. Било је моментално када смо своју индивидуалност у изграђивању могли да изгубимо, улазећи у оквир великих државних творевина или утапајући се у један од великих културних појасева Европе или Истока.

Зато у току целе наше историје стварање и одржавање српске државе било је праћено великим тешкоћама и борбама, које су у нашој средини водили разни утицаји, разне тежње за превлашћу. То је најопштија карактеристика целе наше историје, како од њених почетака па до самих данашњих дана. Том чињеницом могу се објаснити врло велики број појава и догађаја нашег историског збивања.

Овакав наш геополитички положај условно је не само у битноме смисао наше историје, него и многе особине нашег народа као и неке сталне појаве нашег националног живота. Ми смо кроз векове били и остали смо гранична земља, нека вечита Крајина са свима последицама које из тога проистичу.

Једанпут смо били најистакнутији бастион Европе у сузбијању навале са Истока. Други пут смо били база за поход Азије на Европу. А две цркве неуморно отимале су се да нас приведу у своје крило. Одиста, требало је много вештине и мудрости, много напора и жртава да се на таквом тлу и на таквом месту створи српска држава, српска црква и српска култура са својим посебним карактеристикама и својим властитим тежњама. Али такав наш положај граничне земље око које су се отимали или преко које су се сукобљавали разни утицаји и интереси оставио је дубок и неизгладив печат на цео наш национални живот.

То је може бити била и наша највећа несрећа, јер су преко нас прелазиле туђе војске, јер су нас увек хтели други да искористе за своје циљеве. Тако смо ми често били оруђе у туђим рукама и на жалост борили се и под туђим заставама. Од увек је у центрима српске државе, који су се различито померали ка Истоку или ка Западу, била историја разних странах утицаја. Било је византофила, туркофила или мађарофила у ранија доба, као што је доцније било франкофила, русофила или англофила. Вођама и др-

жавницима једнога бројно малога народа није било лако често да схвате где је права српска политика. А било је често још теже да служе само интересима српског народа, иако су знали где су они. Моћни суседи или друге силе које су биле бациле око на ове важне комуникације, које су пролазиле преко српске земље, нису допуштале једном малом народу да се развија само за своје добро и своју величину.

Друга штетна последица оваквог нашег положаја у зависности од туђина, одржавала се на наш унутарњи национални живот. Одатле је долазило семе унутрашњег раздора и неслоге, које су толико зла нанеле српском народу и због којих је он принео толико жртава. Пре него што је било код нас партаја у данашњем смислу речи, које би се разликовале по политичким, економским и социјалним програмима, људи су се код нас делили по својим схватањима наших односа са овом или оном суседном или светском силом. Тако је било код нас и у средњем веку тј. је било одмах после ослобођења, као што су и доцније све партије имале и то обележје.

Па зар није тако и данас, када је духовно јединство српског народа потребније више него икада да би исправили погрешке прошлости и обезбедили себи будућност? Зар и данас по шумама и по градовима нема људи којима су пречи интереси Лондона или Москве, који спроводе своје империјалне циљеве под фирмом демократије или светске револуције, место да се руководе искључиво и једино са мо потребама српског народа у једном од најтежих часова његове историје?

Још једна негативност нашег живота, којој је исто порекло у нашем положају граничарске земље, јесте извесан посебан менталитет, извесне навике и схватања које се стварају у једној таквој земљи. У таквом друштву увек се нађе извесан број људи који ће из користољубља служити туђину, бити његов експонент и ухода у својој рођеној земљи, извршавајући његове наредбе и откривајући му тајне своје земље.

Исто тако овакав граничарски положај утиче неповољно, јер цела земља постаје као нека граница где се ствара један специјални менталитет, кријумчарски или шверперски. Друга једна врста људи хоће да искористи ту померљивост границе и да ради што веће личне користи и добити преноси с једне стране границе на другу разне предмете, не гледајући да ли тиме штети своју рођену земљу. Ту је делимично објашњење и за црноберзијански менталитет.

Задржали смо се на овом геополитичком фактору у нашем историском збивању, покушавајући да дамо једно историско културно или социолошко објашњење извесних појава које се данас збивају код нас и које многим изгледају необјашњиве или им траже друге узроке. Сва ова

шумска акција која се испољила у разним облицима код нас, сва ова несрећеност и немир, који се с времена на време појављују, зар се најбоље не објашњавају овим посебним приликама нашег историског живота?

Чим се деси слом или попусте регуле редовног живота избијају на површину све негативности што су се у току векова таложиле на дну националног живота. Треба се само сетити колико је организовање нове српске државе наилазило на тешкоће у уништавању ове вековима наслеђене анархичности и колико још на самом почетку данашњег века злогласна хајдучија није могла да се искорени и поред свију напора власти.

Зато услед овог историског талоба, који живи прикривен у скривеним кутевима националног бића да се појави у данима пометње и расула и услед још недовољно развијене и дубље усађене правне свести, могле су да се десе појаве после капитулације у облицима и размерама, које изгледа нема у другим земљама. Јер, ретко која земља има такав тежак геополитички положај, ретко која земља имала је због тога променљивију и бурнију историју са читавих пет векова историског замрачења, које значе и пет стотина година отпора према завојевачу.

Друге земље у Европи нити имају такав положај нити су имали такав историски удес па зато и догађаји после рата у сличним приликама развијали су се другојаче и нису доводиле у

опасност њен опстанак и њену будућност. То увек треба имати на уму да се правилно разумеју ове појаве, да се не преувеличава њихов значај и да би се могле предузети мере које ће бити најјефикасније у њиховом сузбијању.

Кад се све то зна онда ће се избећи опасност од генерализација и подвођења целе једне заједнице под удар извесних одлука, него ће се тражити средства и начин да се та појава локализује и сведе на њену праву меру. И у социјалној медицини, у лечењу негативних социјалних појава, као у појединачној медицини, потребно је пре свега утврдити узроке болести, установити њен историјат да би се могло приступити њеном ефикасном лечењу.

Зато сматрамо да је било потребно указати на ове геополитичке и историске чињенице, које прате развој српског народа кроз столећа и дају објашњење за многе појаве, иначе несхватљиве, које би се могле нетачно тумачити. Наш положај вечите Крајине, граничне земље на међама света и на раскрсници светских путева у многоме објашњава и нашу данашњицу. Наш свет, наши људи треба да буду свесни свега овога и да не допуштају да будемо инструменти и жртве мрачних сила, које су кроз векове дејствовале у животу српског народа и наносили му толике штете, претварајући његову историју у мучан и трновит Голготин пут.

„С.—Н.“

Наши заробљени војници својевољно одлазе на посао код немачких земљорадника. На слици ГОРЕ: војник Миле Мирковић на газдинству једног баварског сељака, и ДОЛЕ: група војника на једном другом сељачком газдинству. На слици СУ: Живота Димитријевић из села Лужице (Пожаревац), Михајло Нешковић из Свилајнца, Влајко Ивић из Београда, Живан Марјановић и отац му Стојан из Батуше (Пожаревац), Светозар Јовановић из Дубовца (Ковин), Стојадин Трифуновић из Умке, Светислав Милетић из Божевца Пожаревацког, Велизар Тодоровић из Сврачковица Таковског и Бранко Јовичић из Поребрице (Брчко).

АМЕРИКА ЈЕ ВЕЋ ПОБЕДИЛА ЕНГЛЕСКУ

Енглези, као пословни људи, посматрају све ствари са гледишта рентабилитета. И чисто етичка, морална и културна питања оцењују се са новчаног гледишта.

Онде где други народи говоре са идеализмом, тамо Енглези вади своју чековну књижицу. То је разлог да Даунинг Стрит често и у овом рату поставља питање: да ли се заиста овај от исплати за британску империју или не?

На ово би се питање могло лако и објективно одговорити, нарочито у области чисто војничког и стратешког положаја Енглеске.

Када је британска империја пред рат, била у својој пуној снази, она је заиста водила обухватну стратегију читавог света. Била је у положају да то и спреде; на свима морима свега и на свима деловима земље имала је упоришта за своју поморску и ваздушну силу. Њено „Краљевско ваздухопловство“ и њена „Краљевска морнарица“ располадала је најјачим средствима на свету и могла да та упоришта одржи и брани. Енглеска је била у поседу богатих извора нафте и других земаљских богатстава, готово половица свег богатства света стајало је њој на расположењу.

У међувремену, Енглеска је много шта од тога изгубила:

1) Сингапур и Хонконг пекадашњи понос енглеске светске моћи, налази се у рукама Јапанаца. То је чињеница, против које не могу ни Енглези ни Американци ништа предузети, било да га угрозе, или поврате. Нико не верује, да би мали успеси Американца на Квадалканару или Новој Гвинеји, претстављали и најмању опасност за Сингапур и Хонконг, као и поморске путеве у том правцу.

2) Индија је пре рата, благодарем једној изванредно вешто вођеној политици, политици „равнотеже вице краљева“, која је изигравала и помагала многобројне политичке странке, једну према другој, и на тај начин држала Индију у шаху са мање од десет пешадских пукова.

То је време за увек прошло. Чак и кад би Индија, — овај бисер енглеске круне — остао у њеном поседу, за одржавање ре да потребно ће бити Енглецима више армија. Поред осталог, већ данас налазе се у Индији за америчке трупе и један изванредан амбасадор, који води рачуна о америчким интересима, који немају ничег заједничког са енглеском дивидендом.

3) У истом положају налази се и Египат. И тамо се угњездио један амерички амбасадор. Египат је постао америчком ваздушном базом првог реда, која треба да одигра најважнију улогу у већ постојећој америчкој стратешкој ваздушној линији број I: Њујорк—Натал—Монровија (или Дакар)—језеро Чад—Картум—Каиро—Ирак—Иран.

4) Блиски Исток, Ирак, Палестина, Арабија и Иран били су до сада недодирнуте стратешке светиње Енглеца. Ту леже њихови најважнији и најдрагоценији

извори нафте, од којих је зависило снабдевање њене флоте у Средоземном мору. Тамо је мост који води у Индију, Сингапур и Хонконг. Олакше се могу држати у шаху: Турска, Грчка, Сирија и цела северозападна Африка, Суецки Канал, Авганистан, и у случају потребе — Индија. Посед Блиског Истока омогућио је и притисак против Совјетске Уније, којим се прастарим жељама за Персиски залив и Дарданеле, одавде може ставити ефикасна запрека.

Данас су Сједињене Америчке Државе као „прва заштитна сила“ у Ираку и Ирану, потисли енглески и совјетски утицај. Данас припада нафта на Бахрајнским Острвима Американцима, који су их послали америчким трупама. У италијанској Еритреји, код Масауе, лежи јако америчко поморско и ваздушно упориште.

5) Аустралија. Амерички генерал Мек Артур је стварни господар Аустралије и Њузеланда. Јачина америчких трупа у Аустралији — рачунајући копнене, ваздушне и поморске снаге, износи данас преко 300.000 људи. Аустралија је најзападнија бедем Америке, „лева рука“ за обухват у Пацифику, као што Алеути „десна рука“ (према речима америчког спикера — коментатора Елмера Девиса).

Сједињене Америчке Државе неће никад напустити Аустралију. Стратешка ваздушна линија која се протеже од Њујорка до Ирана, може се продужити преко Ирана, Индије, Аустралије и Хаваја до Лос Анђелеса или западних огранака Јужне Америке.

6) Канада: Пре кратког времена донела је светска штампа следећу вест: „Канада и Сједињене Америчке Државе сложиле су се, да обострано индустрије наоружања далекосежно изједначе. Закључен је споразум за међусобну допуну производње и измену искуства.“ Даље: „Обе земље су се сложиле, да у питању царина изађу на сусрет и у текућим преговорима пречисте сва питања трговине, привреде и културе.“ Из ових коминикеа, види се јасно да се иде „новом добу“, који води прикључивању Канаде Сједињеним Америчким Државама.

7) Велики амерички сан изгледа да дакле свако:

Од Аљаске и Лабрадора на далеком северу до острва Огњене Земље — Кап Хорна, — биће један јединствени континент: аутаркичан у нафти, каучуку, бакару, олову, хрому, цинку и животним намирницама. Индустријализован и механизован до крајности, са серијском производњом на свима подручјима.

На другој страни, у Африци, неисцрпни резервоар црне радне снаге, и осталих земаљских богатстава и сировина, као што су злато, дијаманти, племенито дрво и пољопривредни производ. Тиме би се испунила визија „америчког столећа“.

Само једно недостаје Рузвелту „свемоћном човеку у Белој кући“: победа над Немачком и Јапаном.

Мек Артур је обећао Американцима огромне успехе у његовој офанзивној предузеће на подручју југозападног Пацифика. Лакомислена америчка штампа писала је у првим данима те акције да је започео поход на Токио. Од Нове Ђорџије до Токиа има 5.500 километара. На Новој Ђорџији за месец дана борбе освојен је неки километар земље. Зато америчка штампа почела је сада да исмејава Мек Артура и зове његове операције „милиметарским ратом“.

Ова америчка блеф-офанзива није само блеф већ и једно тешко стратешко предузеће које исисава снаге североамеричке морнарице и ваздухопловства. У току месеца јула морнарица САД изгубила је 39 ратних бродова, а тај губитак апсолутно не одговара милиметарским напредовањима америчких трупа.

Та неуспела офанзива Мек Артура убија престиж САД у целом свету, а нарочито у Источној Азији а паралелно са овим губитком америчког престижа, јако се повећава престиж Јапана који је делима доказао да се бори не за своје империјалистичке циљеве, већ за стварање правичног поретка у источно-азијском простору. Он је сада прогласио независност Бурме, повукао је своје саветнике из бурманске администрације и тиме је створио одушевљење код свију ослобођених народа Источне Азије, који сада виде да рат њима доноси ослобођење од ropства у коме су живели под Британцима, Американцима и другим грабљивим народима.

Ово што сада ствара Јапан много је значајније од значајних победа на бојиштима, које би Јапанци могли извојевати да су сада водили нападне операције. Они стварају такву снагу од блока источноазијских народа да ће моћи осујетити све британско-америчке војне планове и тиме ће моћи да допринесу коначној победи Тројног пакта у данашњем рату.

Милиметарски рат воде Британоамериканци и на војишту на граници Европе. У току протекле недеље они су напали на Сицилији, али ни снага 11 пешадских дивизија не може да сломи отпор 3 немачке дивизије и неколико италијанских.

Последња сицилијанска експедиција стаје непријатеља веома скупо. За тај, могло би се рећи, докалан, подухват, они су морали да употребе 2 милиона брт. бродовља, а од тог силног бродовља изгубили су већ 1,8 милиона брт., било потопљених, било тешко оштећених.

Ова потресна слика десетковања пловног парка мора да стоји пред очима свакога ко фантазира о неком великом искрцавању Британоамериканца на нашем континенту, о некој огромној инвазији.

Пловни парк Британоамериканца имао је тешких губитака не само у операцијама код Сицилије, већ и на Атлантику, где су немачке подморнице потопиле 351.000 брт. бродовља и тиме су за 100.000 тона поправили свој резултат у поређењу са претходним месецем.

Производња авиона постала је веома важан задатак, откада се колосално повећала противавионска одбрана Европе. Број оборених авиона изнад европске територије постаје све већи. Навикли смо да Британоамериканци губе по 30, 40 и 50 авиона, већином четворомоторних бомбардера приликом сваког већег напада, али сада смо видели да је ваздушна одбрана јака не само код западне европске обале, већ и на југоистоку. Амерички напад на зону Плоештија треба сматрати за огроман пораз Рузвелтове авијације. Од 125 четво-

ДОГАЂАЈИ НА РАТИШТИМА

Милиметарске офанзиве

ромоторних бомбардера, учесника те акције, оборено је 52, натерано на принудно спуштање 16, а већи број је вероватно пао у море. Може се сматрати да је преко 60% ескадриле изгубљено. То је сјајан успех немачке и румунске одбране која је потукла непријатеља пре него што је стигао до петролејских поља. Зато је штета начињена у области Плоештија незнатна.

Напад на Плоешти није био једина ваздухопловна операција непријатеља у протеклој недељи. Британоамериканци су бомбардовали неколико градова у Немачкој, а нарочито Хамбург који је био неколико пута тешко нападнут. Ово разарање Хамбурга је веома карактеристично. У овом случају Британоамериканци не циљају у културне споменике, као што је келнска катедрала, или у уметничке светиње као што је минхенски музеј, већ хоће да униште највећу трговачку луку Немачке, највећег конкурента Енглеске у прекоморској трговини.

Можемо сматрати да су сви напади на Хамбург веома симптоматични. Енглези губе наду да ће победити Европу, да ће моћи да издиктирају европским земљама правила послератног живота, да ће моћи да ограниче послератну европску привредну делатност, и зато већ сада покушавају да укоче ту делатност разарањем највеће немачке луке, као што су то већ радили и са амстердамском луком.

На Кубанском мостобрану, западно од места Кримскаја нису Совјети напредовали ни најмање док су северно од Новоросијска изгубили терен услед немачког контра напада. На фронту Миуса, северно од Кујбишева, имали су мало територијалног успеха, али затим су изгубили све освојене хумке, — то је резултат противнапада две немачке тенковске дивизије. Кад

Изјума, на средњем Доњцу, совјетска офанзива остаје непомицна. Јужно од Ладозког језера болшевици не могу да се похвале ни најмањим успехом. Само у области Орела напредују понекад на појединим секторима, али напредују сасвим ситним корацима, јер не могу да сломе јак отпор немачких снага.

Битка код Орела одавно је престала да буде битка за неке широке позиционе циљеве, већ је постала борба изнуравања. Иако су Немци напустили Орел, стратешки се ништа не мења јер је најглавнији фактор успеха, а то је изненађење, изгубљен у битци која траје месец дана и у којој бранилац има времена да предузме све потребне противмере. Изгледа да су противмере немачке Врховне команде биле веома ефикасне, јер совјетска офанзива код Орела остаје и даље милиметарском офанзивом, и поред тога што Совјети бацају у борбе огромне армије. На скраћеном сада фронту Немци ће још активније да се боре и још јаче ће да изнуравају непријатеља.

Совјети су изгубили до сада преко 7.500 тенкова, рачунајући од 4 јула. У тај број нису ушле хиљаде тенкова које је уништило немачко ваздухопловство, а које немачка Врховна команда не узима у обзир приликом рекапитулације, јер рекапитулише само такве случајеве за које има неоспорних доказа да су непријатељски тенкови уништени. Али можемо сматрати да је број уништених совјетских тенкова за време садашње офанзиве Стаљина прешао преко 10.000. То је страшна цена за милиметарски успех!

М. Војиновић

Државна хипотекарна банка

изложнице јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

23 АВГУСТА 1943 ГОД:

1) Плац са зградом Узун Миркова 6	Дин. 9.000.000.—
2) Плац са зградама Краља Петра 78	Дин. 2.800.000.—
3) Плац са зградом Страхинића Бана 16	Дин. 2.600.000.—
4) Плац са зградом Принца Евгенија 16	Дин. 800.000.—
5) Плац са зградом Риге од Фере 7	Дин. 3.200.000.—

25 АВГУСТА 1943 ГОД:

1) Плац са зградом Хаџи Мелентијева 69	Дин. 950.000.—
2) Плац са зградом Проте Матеје 18	Дин. 6.000.000.—
3) Плац са зградом Малајничка 6	Дин. 500.000.—
4) Плац са зградом Алексе Ненадовића 37	Дин. 7.500.000.—

27 АВГУСТА 1943 ГОД:

1) Плац са зградама Зринскога 37	Дин. 3.000.000.—
2) Плац са зградом Прест. Петра 66	Дин. 2.400.000.—
3) Плац са зградом Прест. Петра 82е	Дин. 1.000.000.—
4) Плац Пуковника Недића 13	Дин. 280.000.—
5) Плац са зградом Приштинска 31	Дин. 2.000.000.—

30 АВГУСТА 1943 ГОД:

1) Плац Толстојева 11	Дин. 1.500.000.—
2) Плац са зградом Толстојева 64	Дин. 2.800.000.—
3) Плац са зградама Сарајевска 35	Дин. 1.700.000.—
4) Плац са зградом Пуковника Баџића 6	Дин. 1.500.000.—
5) Плац са зградом Генерала Штурмана 5	Дин. 4.500.000.—

Продаја ће се обавити у банчној згради Скадарска 33/II, од 9—12 час. где се могу добити сва даља обавештења.

Поука и порука из Виноце

Поводом откривања масовних гробова у граду Виноци, у једној комисији страних лекара, новинара и свештеника налазио се и др Светислав Стефановић, познати наш књижевник и лекар, који је био љубазан да напише неколико речи о својим утисцима из Виноце.

Требао би, када би било могуће, да сви они који имају још таквих илузија о болшевизму, да виде Виноцу, да је сопственим чулима осете па да у својој свести и пред својом савешћу буду начишто с тим, да је режим који је био способан за те ужасе, режим пакла и Сатане, режим који убија не само човеково тело, него још страшније убија и унаказује човекову душу спушта човека на ниво дивље животиње, одузима му лик и израз људског бића. Нема потребе да се понављају описи Виночких страха, познатих већ у светској штампи до детаља масовних убистава невиних или једва за најмању казну кривих људи, на најсвирепији начин убијањих и на још свирепији сахрањиваних, не да се у гробу лише својих мука, него да се сакрију трагови злочина. Бројеви побијених пењу се са сваким новим откопавањем од 10 па до 15 хиљада и иду широм Украјине до ко зна којих размера. Усто без бројне су Виноце широм Украјине и целе руске земље — рече ми лекар у Виноци. И сва та масовно убијање вршено на синovima сопственог народа, у миру, по мишљењу судско-медицинских стручњака, по старости дрвећа и другог растиња на гробовима и по другим документима, 1937 и 1938 године, без и трага какве сељачке побуне или другог масовног отпора, по многобројним библијама, крстићима и другим хришћанским споменима, изгледа највише над јадним људима који су хтели да сачувају своју просту и једноставну веру у Бога.

Отуда и оно што се у Виноци и на живима још види и осећа, иако ублажено за 2—3 године од престанка терора, не мање је тешко и горко: то су резултати једне владавине злих духова над човеком, владавине која је свесно ишла за тим да одвоји човека од Бога, да у човеку убије Бога, да у њему убије љубав као принцип божанства ма у којој манифестацији, љубав деце према родитељима, родитеља према деци, љубав човека према жени и према земљи као матери хранитељки и отаџбини, љубав човека према духу и духовном, свему оном вишем и лепшем што га издиже изнад животиње и даје неки смисао и садржину његовом животу на земљи.

Виноца је последњи апсолутни доказ да болшевизам није никакав ни покушај стварања неког бољег и срећнијег човека, чак ни материјалан тобож боље обезбеђеног, него је коначно разарање и уништење човека у беди којој нема равне и којој је последњи крај у злочину и убиству, како је то већ пророчки видео и изразио страшни визионар словенске Апокалипсе Достојевски у својим Бесима, давши у типовима Ставровина, Верховенског и другова духовне оцева Виночких крвника...

Све то убијање духа и душе у човеку које се и сад још осећа на живим људима у Виноци, јавља се као резултат једног система израђеног и плански спровођеног, не као један изузетан злочин, него као систем владавине злочина, који има своју материјалну подлогу у планском уништењу и робљењу сељака као слободног човека — везаног у свом исконском бићу за земљу и породицу и у тој вези носиоца и творца темеља све културе и културних традиција широм целог човечанства. То је она друга страна режима која је на-

шла свој израз у колхозу. У колхозу, или боље у колхозништву је крај сељачког газдинства, то је газдинство без газде, или још правилније речено, без домаћина и домаћинства, управо оно је убијање домаћина и свега домаћинског у сељаку. То је свесно извршење и спровођење Марксове доктрине, инфернално рођене из његове освете због немоћи да у своје из градских индустријских фабричких концепција израђених формула укалупи село и сељаштво, због чега је прибегао његовом уништењу.

„Сељака треба уништити“ — учио је Маркс, јер је он сметња не култури прогресу, како је он хтео лажно да прикаже, него је сметња коначном капитализирању и пролетаризирању људских маса. — „Мрзим сељака“, понављао је Лењин и ту су мржњу према сељаку примали, и свесно остваривали и наши југословенски и српски следбеници Марксовог и Лењиновог учења, идолопоклонци Стаљина и оних који су наместо Христа прогласили њих за велике учитеље света. — Требаће, надчовечански напори у Украјини, да се уклоне резултати тога свесног и систематског убијања сељака и сељаштва.

Отишао сам из Виноце у једно

Сељанке на помзну у Виноци

Foto: Belgrader Bildagentur — 2

оближње село, да видим један типичан боље организован колхоз. И ту ми је до очигледности постало јасно, да је то не неко организовање новог газдинства но свесно и систематски спровођено уништење сељака и сељаштва, ради што брже и потпуније пролетаризације, ради дефинитивног уништења села економским поробљавањем одоздо, политичким терором одозго.

ИЗГЛЕД ЉУДИ

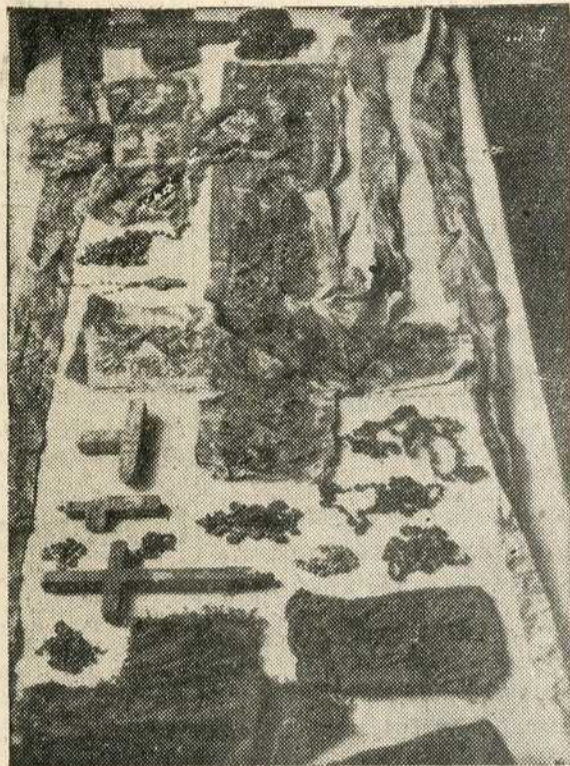
— Људи у Виноци и околини, од универзитетских професора, адвоката, лекара, грађана до сељака, то су људи који су 25 година живели у страху, и тај страх им је остао у очима, у држању, у говору и опхођењу. Извесно, 25 година нису смели гласно и слободно да говоре, 25 година нису слободно ни заплакали ни запевали. Нерадо и с неповерењем и сад говоре, и имају једну отупљеност и равнодушност и према свему као и према сопственој судбини која не само изненађује него боли и готово врећа. Није довољно само их економски и политички ослободити, њих треба културно ослободити и вратити људској култури и човечанској заједници.

Написао

Др Свет. Стефановић

— У близини колхоза је село, у које се улази путевима према којима су наши сеоски путеви скоро добри — неколико кривих улица са неколико растуриених група кућа и кућерака, који су или рогозином покривени — коју баш у ово време секу и суше, или су покривене кровом од плеха који лети мора давати неподношљиву топлоту а зими још тежу хладноћу. Унутрашњост куће махом од два мала одељења, једва 3 са 4 метра, чији велики део заузима огромна руска пећ са банковима, на којима се може седити и спавати. Преко од пећи прост дрвен или још простији црн гвозден кревет, клупа и једва још што од намештаја. На зиду сада се поново виде иконе, које су раније скриване или се због њих ишло у масовне гробове. Посућа нисам видео, нити чега што би ме потсетило на нашу ма и најбеднију сеоску домаћинску кућу. Пред двориштем за услугу на више кућа бунар са бетонском оградом али без поклопца.

Црквене утвари нађене у масовним гробницама у Виноци

ставно претворити у већи број малих, за које недостају и одговарајуће пољопривредне справе, мали плугови и др. као и земљишне књиге које су махом уништене. Најзад, није то ни потребно. Треба има дати европски карактер, што се сада плански чини претварајући колхозе у велике сеоске пољопривредне задруге — извршено је тако већ на 20% колхоза претворених у задруге, са знатно повећаним сопственим, појединачним поседом на 3—5 хектара, што одговара просечном европском малом и средњем газдинству, и што омогућује стварање слободног сељака на свом слободном поседу. У колхозу је сељак могао имати, не како сам раније по посредним информацијама држао, по 1/2 до 1 хектар, него како сам сам тамо непосредно видео свега 1/4 хектара (300 сотија), што чини онај дилиптански сеоски посед од кога се нити живи нити умире и који значи вечито депоседовање сељака и његово економско и културно поробљавање.

Несретна словенска земља. Шта се могло од ње створити да су оне огромне милијарде, потрошене на наоружање црвене војске за спровођење светске револуције, употребљене на културно, социјално и економско подизање украинског и руског села и сељаштва и на постепено подизање украинских и руских градова! Овако је град остао без грађана, без тзв. буржуја, без средњег staleжа који је свуда у Европи носио и изграђивао културу, а село је враћено на степен и у стање крепосног права — сељачког ropства, како се изразио у самој Виноци један од универзитетских професора. Он ми је потврдио и то, да је и украинско село под болшевичким режимом била захватила епидемија побачаја, да су породице са 1 или 2 детета све чешће а оне са 3 или 4 све ређе, као и то, да се 9% самоубистава баш и код боље ситуираног становништва несразмерно повећавао. Људима без везе са породицом, са богом, са отаџбином досађивало је да живе само као бројеви у колективу и да ротају као нумере у једном монструозном непознатом, у неподношљивом јазу између јединке и колектива.

ПОСУВРАЂЕНА МИСИЈА

— Болшевизам је ради фантастичног и немогућег спровођења светске револуције, зауставио природни развитак украинског и руског народа у правцу Европе, за пола века и више, и упропастио је природну мисију Русије да у споразуму са Немачком — по далековидој политички Бизмарка и толиких руских државника и мислилаца — изгради

мост између Европе и њене културе и огромних народних маса Азије које су делом још у преткултурном а неке још у преисториском стадију развоја. Под болшевизмом је, као и остало, и та мисија посувраћена и натрашке обрнута: место да европеизира Азију он је пошао да поазијати Европу. Јер је више но извесно, нарочито свима који смо видели болшевизам непосредно на делу и у његовим резултатима, да тај систем нити политичке управе, ма колико се крио под маску демократије, нити тај систем економије није ни за један европски, ни за један културни народ на свету. Само ослободени од тог система и Украјина и Русија наћи ће поново пут ка Словенству, који ће у исто време бити и пут ка европској култури, пут ка културним традицијама које се могу рушити али не и уништити али извесно без којих се ништа велико и добро у човечанству не може створити ни изградити.

ПОУКА ЗА СРПСКИ НАРОД

Српски народ са својих 80% сељачког живља, са целом својом досадашњом културом изграђеном на село и сељаштву, слободном и домаћинском, од Карађорђа и Милоша до данас — имао је предодређен само један пут, пут разума и здраве памети, пут на страни оних који су се ставили на браник културних традиција Европе, за коју смо и ми судбински, историски, социјално и национално везани. Он је ту могао имати велику, завидну и значајну улогу. Он је тај пут изгубио предвођен злочиначким безумљем својих управљача, чије је, не своје, безумље он досад и сувише тешким жртвама платио и, дао би Бог, испунио. Он може на крвавим и горким украинским и сопственим својим искуствима имати само једну даљу задаћу, да се врати на свој прави пут, да све своје преостале силе сачува и посвети заштити свог села и сељаштва, планским подизањем и изграђивањем своје на сељаштву фундиране културе и својих традиција. Сваки други пут је за српски народ онај исти који је украински и руски народ водио до Виноце и њених грозота.

Отишао сам у Виноцу прилично потиштен у сећању, после лепих села на путу овамо, на заostalост и запуштеност нашег села; а вратио се утешен бар у том сазнању да је наше село поред све заostalости и свих страдања, остало поштеђено од овог најстрашнијег, од болшевичке управе и од колхозног газдинства.

Виноца—Берлин

• 21-VII-943

ПРИВРЕДНИ ЖИВОТ

УПИСАНА ЈЕДНА МИЛИЈАРДА ЗАЈМА

Ми смо у последње време у неколико наврата писали о потреби што јаче мобилизације расположивих средстава која се налазе код појединаца као латентна резерва, а која угрожава сужено тржиште потрошних добара, како би ова целисходно употребљена у оквиру привреде доносила што веће користи на пољу обнове.

Само постојање те резерве врши притисак на робно тржиште, подижући цене све више, јер је ограниченој производњи добара супротстављена асоцијална свет појединаца која базира на нагомиланој куповној моћи, а која не налази негде употребе до на тржишту потрошних добара.

И зато је потребно да се та нагомилана куповна моћ упуту правцем опште обнове, јер ћемо само на тај начин моћи да кренемо ка срећеним привредним приликама.

Наш глас био је управљен срцу и разуму свих оних који имају готовине на расположењу а код којих још није замро осећај да су Срби и да за праве синове ове земље Србија долази изнад свега и нада све. Ти свесни синови послушали су наш савет и кренули да помогну владини настојања око обнове српске привреде и Србије уопште.

Досада су они уписали зајам у износу од једне милијарде динара, манифестујући на тај начин своју веру у будућност Србије, као и своју националну готовост да помогну тамо где је њихова помоћ потребна.

Сада се излаже упису нова транша од две милијарде за обнову Србије. Иако ће у тој транши великим уписом да учествује земљорадник предајом свог жетвеног приноса, који ће бити једним делом плаћен у бонувима за које ће добити обвезнице зајма (а истовремено и смањење повећане земљарине у истој висини), то треба сви они који располажу готовином да настоје да ту траншу упишу што пре.

Тим поступком учинио би сваки појединац који располаже готовином врло много за одржавање вредности националне валуте, а самим тим помогао не само Србији већ у првом реду себи и свим осталим исправним синовима ове земље.

Јер, не успе ли ова акција ми-

нистра финансија за набавку средстава која су му потребна с обзиром на обавезе које наша земља има, мораће се приступити мерама о којима смо раније говорили.

Зато уписујте 4½% зајам за обнову привреде свим расположивим средствима и сачувајте себе и српску привреду од принудних мера, које обично задиру дубље него што је то пожељно.

Привреда Швајцарске у четвртој години рата

Просечни месечни увоз Швајцарске износио је до марта ове године само још три петине увоза из 1938 године, а извоз је бележио три четвртине предатне количине.

Снабдевање индустрије сировинама постаје све теже, иако се настоји увоз сировина надоместити јачом производњом домаћих сировина. У оквиру извоза нарочито је опао извоз потрошних добара.

Скоп цена извозне робе показује у 1942 години просечно повећање од 116% у поређењу са 1938, док је код извоза за исти период забележен скок од свега 61%.

У поређењу са првим светским ратом од 1914—1918 види се да су у оно време животне намирнице забележиле најнижи скок цена, док сада бележе највиши. Скок цена готовој роби показује овога рата мање повећање него прошлога.

Учешће прекоморског увоза у укупном увозу није нарочито измењено у поређењу са 1938 годином, једино је структура у-

Сређивање монетарног стања у Холандији

На дан 15 априла ове године укинута је у Холандији такса од 0,10 форинти на чекове и друга писмена којима се врши диспонување рачунима у банкама. Ова мера донета је у циљу унапређења платног промета без употребе готовине с обзиром на монетарни развој у последње време.

Ми смо у једном од првих бројева указали на меру коју је влада у Холандији предузела у циљу ефикасне борбе против скока цена на црној берзи Став-

љајући на дан 13 марта ове године новчанице од 1000 и 500 форинти ван оптицаја са дејством од тога дана, Холандија је успела да смањи свој оптицај за једну четвртину. Противвредност повучених новчаница из оптицаја ставиће се понова, и постепено, у оптицај по одбитку дужне порезе оних који су извршили замену. Смањење средстава у оптицају осећа се у толико више, што је с обзиром на мере које су донете у односу на новчанице од 1000 и 500 форинти, изазвано неповерење и у новчанице од 100 форинти, које је узнемирена публика такође почела да заменује. Међутим, како банка није имала довољно мањих апосена за замену, наврнула је публика — још више узнемирена — са стотинарима на банке и уплаћивала велике износе које је имала у стотинарима. На тај начин су се уложили на штетњу код Поштанске штедионице, који су већ у фебруару показивали велику цифру од 19,3 милиона форинти, повучали на 42,3 милиона форинти у марту ове године.

Велику корист од тог развоја имала је привреда јер јој је на тај начин стављен на расположење велики део износа који је био тезаурисан.

Међутим, како су средства у оптицају сада јако сужена, осетила се извесна тешкоћа у платном промету. И зато се приступило последњој мери са циљем да се изврши унапређење и у прошћавање платног промета без употребе готовине.

Укидањем такса на чекове и остала писмена за диспозиције по рачунима у банкама, извршило се растерећење жиро промета код Поштанске штедионице, као и децентрализација жиро промета уопште.

Пољопривредни радови у августу

НА ДОМУ

Довршавај послове око вршидбе. Подижи нове грађевине које су ти потребне, а оправљај, преправљај и прекривај старе. Подижи и поправљај ограду, путеве и мостове. Израђуј бегонска ђубришта и сило-јаме. Скупљај сточно ђубре, извлачи на стрџике и заоравај.

КОД СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Поступај као и у току прошла два месеца. Постарај се за добре приплодне овцове. На сваких 50 оваца рачунај једног овна, који треба да буде добро развијен, од добрих родитеља, да је обрастао по целом телу густом и меканом белом вуном. Овна мењај сваке две године, да не би дошло до парења у крвном сродству. Свиње намењене за посек затварај у тор.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Довршавај извлачење сточног ђубрета на стрџике и заоравај. Ако је земљиште влажно сеј хељду, да би пчеле у јесен имале паше. Бери пасуљ, сочиво, конопљу и лан. Кваси конопљу и лан. Сеј олајну репицу и инкарнатску детелину. Коси и суши детелину и луцерку.

У ПОВРТЊАКУ

Сабирај семење зрелих плодова. Припремај земљу и сеј салату и спанаћ за зимску потрошњу, ротквице и зелен.

У ВОЋЊАКУ И РАСАДНИКУ

Бери и уновчавај припеле плодове. Сабирај семе од дивљих јабука, крушака, бресака, бадема и другог воћа. Калеми воћне саднице на спавајући пулољак. Нарочито осетљиве сорте јабука и крушака према болести чађаве краставости на плодовима испрскај са 1% Бордовском чорбом.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

Бери и уновчавај ране сорте грожђа (јулски мускат и шасле). Калемове у приоришту опраши и још једном испрскај. Израђуј бурад од спрењене грађе и затим их што боље испирај.

НА ПЧЕЛАРНИКУ

Прегледај кошнице и уништавај трутове. Слабија друштва удружуј.

ВАТРОГАСАЦ

К. Д.

ПАШИЋЕВА 7. — ТЕЛЕФОН 20-459

Пожарни апарати са хемијским средствима за гашење пожара са:

ПЕНОМ,

ТЕЧНОШЋУ,

ТЕТРАХЛОРОМ

Ватрогасни материјал и прибор.

Пунимо и оправљамо пожарне апарате. 527 2—2

Воће у исхрани

Значај воћа у исхрани је многострук, а његова вредност велика.

На питање, да ли би човек могао да се исхрањује искључиво воћем, одговор би био потпуно потврдан. Чак, располажући са довољно разноврсног воћа, исхрана би била јача него ли на пример при употреби искључиво меса, или искључиво поврћа, или искључиво млека и млечних производа. Узимајући и комбинујући разне врсте воћа, наш организам могао би да добије више него довољне количине беланчевина, масти и угљених хидрата, односно више него довољан број калорија, поред изобилја витамина и других важних благотворних утицаја које воће врши на наш организам.

МАСНОЋА У ВОЋУ

Уопште узевши, воће најмање садржи масноће. Али, има ипак неколико врста нашег домаћег воћа, које тај недостатак обилно надокнађује. Тако на пример орах и бадем садрже преко 50% масти, тако да у масноћи далеко превазилазе све сиреве, чија садржина масти иде до 30%, па и све врсте меса, осем гущјег. Масноћа бадема и ораха чак је већа од масноће суве шунке или саламе, која ипак не достиже 50%.

Док је остало воће редовно сиромашно у беланчевинама, бадем и орах су напротив врло богати са садржином од 20%. У томе ова два плода не заостају много за меснатом храном, а

знатно превазилазе житарице, чија се садржина беланчевина креће око 12%.

И угљени хидрати налазе се у воћу у знатној мери, а највише у кестену и сувим смоквима, које садрже преко 70%. Исто тако наше домаће суво воће, шљиве, јабуке, грожђе итд. богато је угљеним хидратима, којих има око 60%.

КАЛОРИЧНА ВРЕДНОСТ ВОЋА

Основно за одржавање живота су калорије, управо количина калорија које извесна храна вредношћу, али га исто тако има и са врло великом вредношћу. Ту опет стоје на првом месту орах и бадем, који производе од 6.000 до 6.500 калорија по килограму. То значи да би пола килограма ораха или бадема дневно било довољно да се човек добро одржи у животу и да обавља своје послове без употребе ма какве друге хране. Одмах затим долази кестен са око 3.700 калорија, па мушмуле са око 1.000 калорија.

Од нашег уобичајеног воћа јабуке, крушке, шљиве, трешње, брескве и кајсије имају врло мало беланчевина: од 0,4 до 0,6%, масноће уопште немају, угљени хидрати крећу се од 11 до 12%, а калорична вредност око 500 калорија по килограму. Код јагода, малина, купина и рибизли садржина беланчевина је отприлике иста, масноће такође немају, производи у нашем организму. Као што смо раније нагласили,

човеку је за одржавање живота и обављање нормалног рада потребно дневно 2.800 калорија.

Воће је у погледу калоричне вредности врло разнолико. Има га са врло малом калоричном ју, угљени хидрати крећу се око 5 до 8%, а калорична вредност од 200 до 350 калорија по килограму у чему јагоде предњаче.

Дуње имају свега 0,3% беланчевина, али зато се угљени хидрати пењу преко 18%; имају нешто врло мало масти, тј. 0,1 проценат, а калорична вредност је 550 калорија по килограму.

Грожђе, то омиљено и врло здраво воће, нема никакве масноће, али садржи 0,6% беланчевина, преко 16% угљених хидрата и даје око 700 калорија.

КЕСТЕЊЕ И МУШМУЛЕ

Врло корисно воће у погледу исхране су кестен и мушмуле. Кестен има око 11% беланчевина и око 3% масноће. У погледу угљених хидрата кестен стоји међу осталим воћем на првом месту, са 73%, тако да се готово изједначава са медом, чоколадом, урмама, сувим смоквима и житарицама. Калорија даје око 3.700 по килограму. Мушмуле имају врло мало беланчевина, свега 0,30%, нешто мало масти, али зато 25% угљених хидрата и дају око 1.000 калорија.

Од нарочите важности за исхрану је суво воће, које при сушењу добија и у беланчевинама, и у масноћи, а нарочито у угљеним хидратима и у калоричној вредности.

Док добровољци гину...

(Наставак са 7-ме стране)

плодом, а то ће бити највећа награда и највеће признање нашем другу Тодору, као и онима за које он свој живот положи.

Још једна жртва

Није прошло ни 24 часа од мучког убиства Душана Марковића и његових мученичких јуначких другова, издајничка рука је скратила живот још једном родољубу, омладинцу и добровољцу Браниславу Радовићу, воднику III батаљона, чија је сахрана извршена у уторак 2. с. м.

Пред капелом на Новом гробљу окупила се велика маса света. Међу присутнима налазили су се претставници команде Српског добровољачког корпуса, команде Српске државне страже, изванредни комесар Димитрије Љотић и многи други.

Говор капетана М. Марковића

По свршеном опелу са погинулим опростио се капетан Марковић, командант старешинског теча Српског добровољачког корпуса, који је, између осталог, рекао:

„Обраћам се онима који не чују и не осећају лелек и патњу, који не знају што значи волети и изгубити. Обраћам се и нашој престоници и многим београђанима који не схватају борбу која се води у Србији. Јер баш у ову прошлу недељу, док смо по свим странама Србије сахрањивали пале борце за бољу будућност Отаџбине, са фудбалских игралишта допирала је граја и вика масе, на боксечевима публика је урлала: нок-аут, дотуци га!, на тркалишту дамице и господа надражују своје отупеле живце и хазардирају на Монплеизр, Симсон или на што друго, а пред пуним кафанма вриште циганке. Док они ето тако, добровољци из села у село, од вршалице до вршалице, без одмора, без предаха, бране, мире и чувају. А из заседе вреба „народни ослободилац“ да мучки смлати „петоколонаше“. Тако ето док овде уживају у задовољствима дотле их добровољци чувају, а они то и не знају и у својој сигурности и обести и не мисле на то — дотле добровољци гину да би њима осигурали праг на исхрану и хлеб. Због тога ми данас и нису дошли да се замисле пред овим новим гробом. Ово би довољно било да се објасни ко

је издајник Отаџбине, народа српског и најсветијег што имамо.

Комунистима ја нећу да говорим јер њих је народ већ упознао ко су и шта су. Обраћам се вама, несрећним и жалосним „ослободиоцима“.

Пример омладинца Б. Радовића

Док сте ви напуштали своје јединице, док сте збрињавали своје породице или тражили цивилно одело да умакнете ропству или бојном пољу, или нисте извршили наређење Врховне команде да се предате, дотле се омладинца Бранислав Радовић и стотине његових вршњака од 18 година јављао обезглављеној југословенској војсци као добровољац са жељом да бране и сачувају Отаџбину. Дакле били су добровољци још у рату који је и мимо њихове жеље изазван, јер су знали да им је национална дужност да бране родну груд и народ из кога су поникли. То су они чинили и с јесени 1941 када сте ви удружени с комунистима пошли несрећним и кривим путем да ослободите земљу од окупатора. Путем који не води слободи већ уништењу. Ви сте на том путу лутали, скретали, састајали се и растајали, тукли се међусобно до изнемоглости и опет састајали“.

Добровољачке заставе спуштене су на пола копча. Добровољачко срце и око дубоко жали пале другове. Бол који у срцима носимо остаће трајан, али и плодотворан. Велик, али и свет. Губитак нас је погодио. Изгубили смо цвет онога што је било најбоље. Смрт је овај пут бирала за себе оне, који су у нашим редовима постали оличење наше борбе, симболи нашег пута, лучоноше светле препородитељске мисли, коју добровољци проносе широм српске земље. Судбина нам је задала, овај пут, ударац од кога и хероји јауку, али не поклекну, не збуне се и не губе веру у себе, ни у судбинску важност пута којим иду. По неотклоњивој вољи усуда опстанак српског народа увек је темељен на жртвама. Великим, светлим, изузетно драгоценим.

Тако је било и овај пут. Злочиначка рука бандита, окорелих злочинаца и голих пљачкаша, из заседе, на кукавички начин, усмртила је шеснаест наших другова. И то најодабранијих, најхрабријих и по свему узорних. И то због чега? Због дуге, пожртвоване и апостолски несебичне службе српском народу. У часовима када је опстанак Србије и српског имена био доведен у питање и када је изгледало да се историја српског наро-

Шеснаест нових извора снаге

да завршава на један трагичан и неславан начин, ови честити другови на челу са Душаном Марковићем били су први, који су, у приликама неизрециво претешким, пошли, да спасу Србију и славно продуже историју свога народа. И до краја живота остали су у свему први.

У моментима једнога сумрака, који је могао бити самртни сумрак целог једног народа, ови људи су светлошћу личне жртве разагнали таму и коб нападања. Што Србија данас живи, што српски народ има котву спасења и упориште за боље дане заслуга је оваких прегалаца, који су

ња у тихом и неметежном животу. Али све то мање воле од Отаџбине, свете, велике, вечне. Њеној будућности без роптања приносе се на жртву.

У томе је и непремостива разлика између њих, најбољих изданака ове страдалне груде, и оних „ослободилаца“, пуштахија, криминалних типова што каљају велико и светло име прошлости и крвнички проређују српски народ и прождрљиво отимају његов с трудом стечени залогај. Они пандемониум порока носе у себи. Отуда сатанска, паклена, крвожедна и љута мржња према добровољцима. Добровољци ДО-

»Заиста вам кажем, ако зрно пшенично паднувши у земљу не умре само остане. А ако умре стотруки род роди«.

Ове Христове речи добровољци посведочавају делима. Њихова смрт очишћава народ, њихов подвиг утемељује му бољу будућност.

умирали, да би се из њихове крви издизао дух који очишћава, просветљава и изнутра оплођава заносом прегалаштва и готовошћу, да се продужи започето дело. Из свакога гроба погинулих добровољаца васкрсавале су стотине оних, који су добровољно долазили да продуже њихово дело. До сада су пале стотине, а ми данас располажемо хиљадама. Смрт не плаши оне, који у себи осећају дух, вапај и сакрални историски призив своје земље.

У томе је тајна наша и недостижива лепота смрти наших другова. За нас је смрт опомена и потстрек. Откуп који дајемо за грехе многих. Она је снага, која нас повезује нераскидивим везама заједничког удеса у оба света. Јер и они који одлазе и ми који још остајемо и легије које долазе иза нас, једно смо: једна судбина, један призив, једно одређење. Један исти и неизменљиви циљ — васкрс и успон Србије и српског народа.

Хероји не знају за страх од смрти иако воле живот и осећају неизрециву радост због лепо-

та српске земље. Воле они и свој дом и своја тек савијена породична гнезда и радост стварању вољу према свему и свакоме, у себи носе. Ови се други ЗЛОМ вољом инспиришу, њоме се надимају, кроз њу све посматрају, њоме живе.

Њихов последњи злочин је плод те воље.

Шеснаест наших другова пало је на томе послу, у часном извршењу те историске мисије. Убили су их „ослободиоци“ и опљачкали их, и сви им вадиле, и прсте им савали да би однели заветна обележја ових поштених српских људи.

Тиме су најбоље показали КО су, ШТА су и ШТА хоће. И посведочили да нису део српског народа, ни по осећањима, ни по ставу, ни по начину борбе. Њихово ће их сустићи. У то нека нико не сумња.

Добровољци иду својим путем и носе свој плодотворни подвиг. Шеснаест нових гробова шеснаест је нових буктиња, шеснаест нових извора снаге, шеснаест обновљених завета и спомена. Боле ти гробови. Љуте ране пеку као огањ, али су чела уздигнута, срца поносна, вера непоколебана и нада жива као и први дан нашег подвига. Нека у то нико не сумња и нека нико нема обмана. Иза оних који падају долази смења. Она ће стићи своје циљу. То је наш завет и питање наше судбине.

Зато, другови, горе срца и достојну пошту онима који су пали, јер су били бољи од нас!

Др Ђ. СЛИЈЕПЧЕВИЋ

Отаџбини

У жили свакој
осећам откуцај
твој.

У мисли мојој
величанствена си ти.

На јави
и када снм
почну игру своју
увек и једино ти
испуњаваш срце

чушу моју.

За ме си божањство,
величанство,
и највећа срећа
и најдража тајна
и чудо,
лепота бајна...

Ох, земљо моја!
Грудо...

Вукади КЕЦАН

Други приносе ковчег пок. Зл. Маринковића

Снимак Државне пропаганде

Нови докази пред српским народом НАД СВЕТЛИМ ГРОБОВИМА

Презрени и проклети од српских домаћина, кукавице и немоћни да се јуначки боре са онима који пожртвовано бдију над народном безбедношћу и имовином, српски одроди, шумски бандити и зликовци, у појединим крајевима покушавају да врше пакост и освету над мирним становништвом из потаје, и то уништавањем вршалица и паљењем жита.

И ове године, по упутствима својих туђинских господара наредбодаваца, бандити су саветовали народу Србије да не копа и не оре, да не засади и не засеје своје њиве. Трезвени српски сељак домаћин није их послушао ни овог пута као ни прошле године. Српски сељак послушао је своју здраву памет и свог претседника владе, генерала Недића, који је, као прави домаћин и истински народни државник, увек саветовао своје народу само оно што је добро и паметно и једино спасоносно у ова претешка времена.

Кад су се осведочили да је сељак узорао и засејао и последњу стопу обрадиве земље, — више него икад досада, — и кад су видели да је ове године понео род као ретко када — бандити покушавају да уништавају вршалице и да на разне начине спроводе терор над радним светом, да му одузму или бар прекину његову тврду муку и имовину. Само Бог и вредне жуљевите руке сељачке, уз заштиту Владе народног спаса и њених родољубивих одреда, дали су ове године народу у Србији добар жетву, добар род уопште да се може исхранити и задржати потребне резерве за нову сетву. По раду, односно по недељима и саветима шумских бандита и њихових наредбодаваца из Лондона и Москве имао би да скапа српски народ од глади и то не само грађани и избеглице, него и сами сељаци и земљорадници.

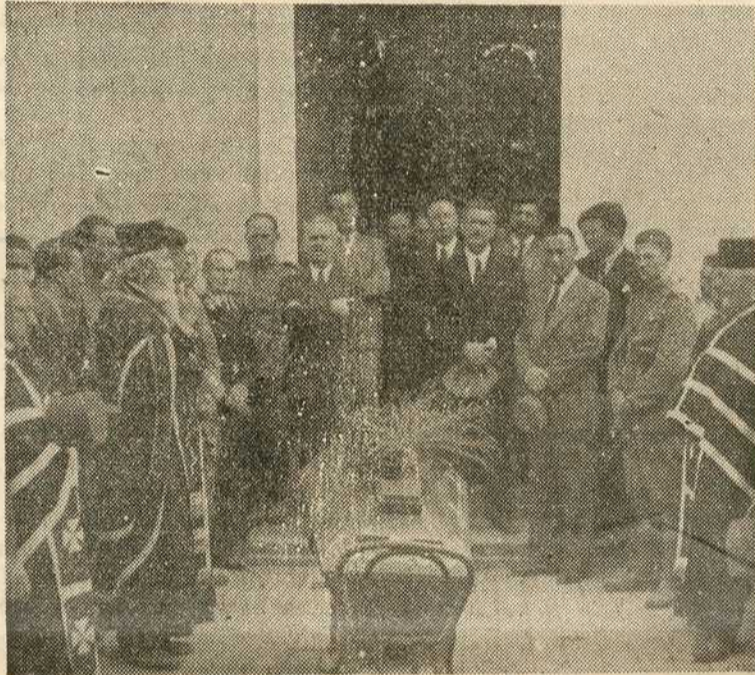
Српски добровољци, као прави синови свога народа, помажу данас у разним местима сељацима на сабирању жетве. Они не само што чувају села и целе крајеве да земљорадник на миру може сакупити плодове свога труда и бољег благослова, него и лично, где год могу и стигну, лаћају се српа, косе, вршалица и другог алата и указују помоћ сеоском становништву. Ту помоћ чине добровољци нарочито оним домаћинствима где се осећа оскудица у радној снази.

Шумским бандитима и њиховим наредбодавцима, разуме се, не иде у рачун ни овај племенити рад српских добровољаца. Зато они и праве заседе и мучки нападају на добровољце и кад одлазе на сељачку њиву и кад се с трудног рада враћају на починак. Неколико таквих мучких напада било је последњих дана. Као жртве таквог напада пали су пре неколико дана командант III Добровољачког батаљона са низом најбољих другова из његових јединица. Они су ишли у села крушевачког краја да заштите и организују сељачки рад око

жетве; бандити — «слободници» — сазнали су за то и поставили су им паклену заседу па су пали као мученичке жртве своје предане дужности на народном добру и благостању.

Сељачки народ у Србији добио је у мученичкој погибији ових наших најновијих жртава нов доказ о томе ко су добровољци, а ко су они што врше терор и мучка убиства из шума без обзира каквим се именом крсте и у чији рачун врше своје бесрамне злочине.

Р. Парезанин

Г. Димитрије Љотић говори над одром пок. Т. Станисављевића

И бандит их оптужује

Јасно је нама одавно да главну кривицу и одговорност за злочине шумских бандита и њихових наредбодаваца и имају да поднесу пред историјом они покварењаци и безумници што потстрекавају и позивају непрестано шумске злочинце да врше терор и разна недела над мирним становништвом, над одредима који се жртвују да одрже ред и мир у земљи и над припадницима окупаторске силе. Радио емисије Лондона и Москве и њихови спикери главни су виновници тих злочина и безумља. А иза тих спикера и радио емисија стоји такзв. „југословенска влада“ у Лондону и онај круг наше емиграције која се склонила на „сигурно“ место пошто је државу и народ бацила у катастрофу.

Пре два дана у крушевачком округу ухваћен је један шумски бандит. Кад су га питали зашто је одбегао у шуму и зашто се придружио бандама које врше убиства и разбојништва, одговорио је сасвим јасно и отворено да то он чини по упутствима разних Пепића, Вилдера и других туђинских агената који од проливене крви српског народа примају своје дневнице и полагаје...

Пале су нове жртве у одбрани будућности српског народа. Пали су најбољи међу најбољима, они који су оставили све што им је најмилије и ставили своје животе на олтар отаџбине. Када су ступили у редове браниоца реда њих је томе одвела само велика и несебична љубав према Србији, љубав према својој отаџбини. То су људи који су каткада оставили код куће удобан живот, породице, и узели пушке у руке не да би од тога видели неке личне користи, јер ње не може бити у редовима добровољаца, већ само код оних који седе у удобним собама и шапућу о

ојањених породица. Лелек мајки, сестара и удовица, јаук и писак сирочића, су посмртна песма овим див Србима, који себе узидаше у будућност оних, који за њима остају.

Тешка је и трагична судбина нападеног и намученог српског народа.

Тешка је због тога, јер после славне плејаде многих стотина и хиљада српских витезова, који падоше за част, славу и слободу дођоше људи никоговићи и све то проћердаше за личну сујету и уображену величину и донеше нам пораз и народну трагедију.

Трагична је, јер уместо да после те трагедије пронађемо сами себе и наш једини пут, ми кренусмо странпутицом, путем убиства из заседа, путем палежи и пљачке, путем свега онога што није својствено српском народу.

После говора шефа Српске државне безбедности министра Јовановића говорио је Ратко Парезанин, шеф Васпитног отсека Српског добровољачког корпуса. У својем говору он је истакао заслуге погинулих. После говора Ратка Парезанина спровод је пошао ка гробницама да би сахранили погинуле. Погинулог капетана Лукића и добровољце Милорада Милићевића и Спасоја Топаловића испратили су њихови војници верни другови до гроба.

Тужне манифестације у Бечкеречку, Новом Бечеру и Перлезу

У понедељак 2 августа у Банату су на свечан начин сахрањени посмртни остаци бив. окр. начелника Душана Марковића и његових другова, Банаћана, који су погинули вршећи своју дужност.

Посмртни остаци погинулих хероја пренети су камјонима. У Перлезу је скинут ковчег са посмртним остацима Тодора Станисављевића.

Са бечкеречке железничке станице на којој се било искупило мноштво света као и велики број званичних претставника ковчег са телом пок. капетана Златибора Маринковића пренесен је у бечкеречку цркву. На путу од станице до цркве огромна маса света, окупљена по плочницима, сузама и гласним јецањем одавала је жалост за својим трагично преминулим суграђанима који је бранећи српство, далеко од родног краја положио живот за бољу и срећнију будућност своје отаџбине. После опела у цркви опростио се свога друга и саборца бивши министар Михаило Олћан, који је у свом узбудљивом говору, евоцирајући успомену на овог честитог човека и борца, нагласно бескомпромисну решеност оних који остају, да наставе и доврше започето дело.

После опела говорио је министар унутрашњих послова Таназије Динић, а затим је узео реч изванредни комесар за обнову Смедеревца Димитрије Љотић.

Дирнут и потресен трагичним десетом једног од својих првих најбољих сарадника, Димитри-

Пок. Душан Марковић (Снимак: Васпитни отсек С.Д.К.)

је Љотић опростио се од пок. Марковића дирљивим речима и притом истакао покојникове заслуге, као и његову улогу у спасавању српског народа.

У Перлезу је извршена свечана сахрана посмртних остатака Тодора Станисављевића. Огромна маса света још пре 8 часова ујутро искупила се пред кућом пок. Станисављевића где је покојниково тело допремљено у суботу поподне.

Пред црквом је узео реч изванредни комесар за обнову Смедеревца, Димитрије Љотић, који је у свом говору између осталог рекао:

— Кад орач оре, он се никада не осврће на оно што је прешао, већ стално гледа напред, колико пута још има да пређе. Његов поглед уперен је увек само према циљу који је себи поставио и за кога се определио. Тако ни Тодор Станисављевић који ево пред нама лежи није се осврњао на оно што је досада прешао, мада је то било и много и велико, него гледаше само оно што још има да изврши. Остављајући и плодну земљу, растављајући се тешка срца од породице своје и дома свога друга. Тодор Станисављевић, водећи своја два сина пошао је међу првима у добровољце не за то што је од тога очекивао неке користи или награде већ из жеље да народу својој како у Банату тако и с оне стране Дунава осигура мир и опстанак.

Обраћајући се породици пок. Станисављевића потресен до суза Димитрије Љотић каже:

— Мајко, иако је ваш губитак огроман, утешите се, јер знајте да сте губитком свога сина добили све нас за синове, а ти верна љубо и децо, знајте да сте у нама добили браћу која са вама саосећају и на које се увек наслонити можете.

Другови пок. Тодора Станисављевића никада неће заборавити свога друга који као бољи од њих, храбро и неустрашиво како то доликује правом јунаку и мученику, свој живот положио за отаџбину и народ свој. Из примера друга Тодора Станисављевића, завршио је свој говор Димитрије Љотић, подићи ће се десетине и стотине његових нових другова и сабораца. Жртва његова уродиће десетостотина (Наставак на 8-мој

Свечана сахрана погинулих добровољаца

У Београду су суботу 31 јула сахрањени трупа од 20 жртава палих код Лдвече између Трстеника и Крушца.

Пред капелом на овом гробљу после завршеног опела одржао је говор шеф је безбедности министар г. Др Јовановић, који је између осталог рекао:

— Погните главе! Сло да завршимо. Свешћу де помолимо за покој душе Тана, Спасоја, Милорада и још на историје Срба, божјих прањика, који падоше из заседе и убијени у моменту, када у свој рођеној земљи путем апостипистину носеше, са Светосавск вером да само слога Србина спасава.

Деветнаест грובה, деветнаест

ИЗ МОЈИХ УСПОМЕНА НА НЕМАЧКЕ ФИЛОЗОФЕ

Написао
Др Бранислав Петронијевић
професор Универзитета

III

Трећи знатни немачки филозоф с којим сам дошао у везу био је професор бечког универзитета Ернст Мах (Ernst Mach).

Мах се прочуо најпре као писац дела *Die Mechanik* (чије је прво издање изашло 1883 а девето 1933), у коме је историјско-критички изложио развиће механике као основне физикалне дисциплине (дело је преведено на све важније европске језике). Затим као писац дела *Analyse der Empfindungen* (чије је прво издање изашло 1885 а осмо 1919), у коме је изложио своје филозофско становиште наивног реализма, које искључује објективну егзистенцију физикалних молекула и атома. Од осталих дела (која нису многобројна) чувено је са свога историјског излагања дело *Principien der Wärmelehre* (чије је четврто издање изашло 1923), затим филозофско дело *Erkenntnis und Irrthum* (чије је пето издање изашло 1926) и (широј публици нарочито препоручљиво) дело *Populär-ursenschaftliche Vorlesungen* (чије је пето издање изашло 1923).

Као професор Мах је на бечком универзитету држао предавања из *Методике индуктивних наука*, а као испитивач био је страх и трепет за кандидате. Услед апopleксије (која нимало није умањила његове интелектуалне способности) био је приморан да се 1901-е повуче у пензију. Живео је отада у Бечу као приватан научник, а последње дане провео је (после светског рата) у једном селу у близини Минхена, где је и умро 1916.

Маха сам посетио први пут приликом свога вишемесечног бављења у Бечу 1907, а већ раније био сам му послао прву свеску мојих *Принципа Метафизике* и расправу о дискретној геометрији публиковану у *Ostwalds Annalen der Naturalphilosophie* 1905. Потсетио сам га на те пошљике и на његов интерес за конструкцију дискретног простора, који се налази јасно изражен у *Erkenntnis und Irrthum* (2-te Aufl., s. 447 f.). Рекао је да је прегледао и једну и другу и замолио ме да га поново посетим. Иако антимафизичар, Мах је пажљиво прочитао моје дело, детаљно се бавио математичким одељцима његовим и чак био склон и да акцентира моју нову геометријску доктрину рекавши ми једног дана:

„Само кад бих могао да савладам још неке тешкоће, ја бих се потпуно сложио са вама“.

Највећу тешкоћу нове доктрине налазио је Мах у зависности Питагориног става од површинских теорема. У дискретној геометрији морао би наиме постојати Питагорин став и као чисто линеарна теорема, што претпоставља заснованост теорије пропорција потпуно независно од површинских посматрања. Ја сам приметно, да је та заснованост

потпуно могућа и већ изведена у моме делу. Али га нисам могао уверити.

Иако га је ова тешкоћа спречила да се јавно изјасни за присталицу нове доктрине, он ме је ипак запитао на какав је пријем она наишла у математичким и филозофским круговима. „Углавном на негативан“, одговорио сам му. Цитирао сам му два мишљења француских филозофа-математичара, једно по коме нова доктрина има само индиректно-негативног значаја као „réduction à l'absurde du finitisme“ и друго по коме је она само „une singulière curiosité“. Он је био индигниран овим другим мишљењем и назвао га лакомисленим. А кад сам му у једној од посета наредних година саопштио, да је у амерканском часопису *Монисту* за нову доктрину речено, да је „ингениозна, оригинална и смела“, приметио је, да могу тиме бити задовољан. И, уопште говорећи, при свакој од посета наредних година Мах би ме увек запитао: „Како стоји са новом геометријом? Пишу ли о њој?“ Али је он сам постајао све резервисанији и једне од последњих посета (у лето 1912) учинио овакву изјаву:

„Од нас старијих немате се чему надати, морате чекати на млађе генерације“.

У вези са геометријом споменућу још једну интересантну изјаву Махову. Како је дискретна геометрија много радикалније одступање од класичне Евклидове геометрије него што су то Риманова и Лобачевскова геометрија, Мах је био толико импресиониран мојом интелектуалном смелашћу, да ми је једном рекао текстуално следеће: „разлике међу индивидуама (једне исте расе) могу бити веће него што су разлике међу расама“.

Студирајући његову *Механику* и друге писце те дисциплине и саопштавајући му тешкоће на које сам наилазио при схватању основних механичких појмова (као што су сила, маса, акција и реакција, и др), запитао сам га једанпут, да ли постоји књига која би излагала принципе *Механике* на основу његовог историјско-критичког излагања тих принципа. Он ми је за такву означно једну енглеску *Механику*, коју сам доцније набавио и која ми је доиста учинила битне услуге при даљој студији механичких принципа. Приметићу да је та енглеска *Механика* посвећена самоме Маху, „чији је геније осветлио историјско и филозофско развиће механике као и многих других грана физикалне науке“ (као што се каже у посвети).

Филозофске дискусије у ужем смислу ретко смо водили. Ипак једног дана ја сам му изнео основне тешкоће које по моме мишљењу чине немогућим његово становиште наивног реализма. Те су тешкоће доцније биле прецизно формулисане, допуњене и

систематски изложене у другој свесци мојих *Принципа Метафизике*, која је изашла 1912 године и коју сам му послао одмах по изласку. Кад сам га те исте године у лето последњи пут посетио, обратио сам му пажњу на тај одељак друге свеске.

Чешће од опште-филозофских биле су дискусије по питањима из филозофије природе. У једној таквој дискусији Мах ми је с похвалом говорио о књизи једног бечког универзитетског професора која је баш тада била изашла и бавила се проблемом материје. Ја сам књигу набавио и детаљно простудирао. При тој студији дошао сам до закључка, да пишчева теорија материје пасти од једне несавладљиве тешкоће. Отишао сам Маху и изложио му ту тешкоћу. Он се са мном потпуно сложио. Нисам се могао уздржати, да га не потсетим на његову ранију похвалу. На то ће ми Мах изговорити дословце следеће речи:

„Lieber Herr Kollega, Sie sind noch ein iunger Mann und zu streng. Es werden soviele schlechte Bücher geschrieben, dass ich in meinem Alter zufrieden brie, wenn ich in einem Buche von fünf hundert Seiten eine einzige richtige Idee finde“.

Мах је волио разговор о разним предметима. Нарочито је волио да ми прича разне анегдоте о великим физичарима. Био је необично слободоуман и слободан дух, убеђени атеист и антиклерикал. Племићке титуле није волио. Кад смо једном у разговору дошли на енглеског физичара лорда Келвина, он је с иронијом говорио о његовој лордовској титули, сматрајући да једноме Вилему Томзону (*William Thomson*) она нимало није била потребна.

Напоследку можда ће за извесне читаоце бити од интереса да сазнају и за овај детаљ. Говорећи о његовим фундаменталним делима о *Механици* и *Теорији топлоте*, ја сам Маха запитао, зашто није на исти начин обрадио и *Оптику*. Он ми је на то одговорио: „Ја сам још пре *Механике* обрадио у засебном делу и принципе *Оптике*, али са резултатима до којих сам био дошао нисам био задовољан и дело је остало у рукопису“. Доиста тај је рукопис (и то први његов део) публикован тек после Махове смрти 1921 под насловом *Die Principen der phisikallschen Optik*.

ИСПРАВКА

Име Николе Петронијевића омашком је унето у списак првака конзервативне странке уз чланак г. др Живојина Перића, професора Универзитета у пензији, који је објављен у прошлом броју нашег листа.

Уредништво

ЛЕО ФОН ВЕЛДЕН: ЦРТЕЖ ПЕРОМ

Шлиманов позив Како су откопане зидови Троје

Написао
Раул Барт

Пре 73 године, једног лепог априлског јутра, један Немац, чије ће име ускоро постати славно, Хајнрих Шлиман, ударио је први бурак у долини Хисарлика, у Малој Азији, верујући да ће ту пронаћи зидове старе Троје, коју је Хомер обесмртио.

И он је успео и поред многих тешкоћа на које је наишао, тако да су ускоро зидови старог града, а с њима и остаци његовога богатства, били откривени. Пет година доцније, допуњујући своја истраживања о позорници на којој су се одигравале Хомерове поеме, Шлиман прелази у Арголиду и улази у тајну краљевских гробова на акропољу Микене, где је такође пронашао велики број остатака из славне грчке прошлости.

Сам Шлиман, тај чувени археолог, описао је, како је дошао на идеју да врши откопавања старе Троје. Он је имао седам година када му је његов отац, свештеник у селу Анкерсхагену, у Мекленбургу, причао о делима Хомерових јунака и о догађајима у вези са тројанским ратом.

„Са тугом сам слушао, говорио је Шлиман, како је Троја потпуно разрушена и да од ње ни камен није остао. Али 1829 године за божићњи поклон до био сам *Општу историју* од Лудвига Јерера, у којој сам нашао гравуру која претставља пожар града Троје и на којој су се лепо видели огромни зидови као и врата кроз која је Енеј побегао носећи свога оца на рамену. — Оче, ви се варате! Јерер је свакако морао видети Троју, кад је могао да је наслика.“

— Сине, то су само фантазије! — Али, оче, ако су тако велики зидови постојали, немогуће је да они буду потпуно разрушени. Јеб трагови морају и данас постојати само су векови на њих набацали прашину.

Мој отац је тврдио супротно. Ја сам остао при својем мишљењу, па смо најзад решили да једнога дана ја одем до Троје и да се постаравам да остатке тога града пронађем.“

И од тога доба прошло је 41 година док је Шлиман могао да оствари тај свој на изглед фантастичан план. Он је 41 годину неуморно радио како би створио капитал за свој подухват. Учио је енглески, француски, холандски, шпански, португалски, италијански, шведски, пољски, а поред тога стаји и молерни грчки језик, као и латински, научио их добро, како би се могао служити потребном литературом.

Био је прво шегрт у једној радњи у Алтону, затим у Хамбургу, па онда у Амстердаму, сваку парцу отаца је од уста само да би могао да учи језике и проучава прошлост Троје, затим 1846 године одлази у Петроград, отвара тамо своју радњу има филијалу у Москви, бави се

ангро продајом сумпора, олова и боја, па када је зарадио довољно пара, онда је ту своју велику и јако развијену трговину ликвидирао, дошао у Париз и одлучио да се у будуће посвети само археологији.

Три пута је обишао свет, па је тек 1870 године, отпочео са откопавањима на лицу места. У томе раду живог га је потпомогала његова жена, Гркиња из Атине, Софија. Шлиман је био ангажовао око 200 радника, који су на месту, за које је сматрао да се испод земљине коре налази Троја, неуморно копали под надзором, како његовим тако и познатим стручњацима за археологију, нарочито др Вилхелма Дерпфелда, који је раније четири године провео на откопавању Олимпије.

И ускоро су се показали зидови старог града, зидови краља Пријама, а око њих нађено је безброј објеката, који су сведочили о богатству тога града.

Шлиман је при својим откопавањима нашао око 9.000 разних објеката у злату, затим небројене вазе и пехаре у сребру и још многе друге ствари из античкога живота. Научни свет већ одавно је описао значај тих проналазака, уздижући пре свега необићно упорну вољу Шлиманову да у својој замисли до краја истраје, иако је био сиромаш човек, те је сам својим радом морао стицати временом сретства како би после толиких година упорнога и штедљивог рада створио потребан капитал за ово грандиозно предузеће, које када се сада посматра, изгледа као нека бајка.

Колико је Шлиман урадио као археолог, толико је значајан и по истрајности и вољи, коју један научник мора да има при своме раду.

О земљи Киклопа

Према митологији, острво Сицилија сматрано је као земља у којој су живели киклопи. Историја овога острва почиње 763 године пре Христовог рођења када је основана Сиракуза. Атињани, које је предводио Алкибијад, искрцали су се на то острво 415 године. Њих су свргли са власти Картагињани, са којима су Римљани нешто доцније ушли у рат. Сицилија је после пунских ратова постала римска провинција. Затим долази један мрачни период, нарочито 1182 године, када је, као што је познато, било приређено крваво Сицилијанско вечерње. Острво је 1504 године прикључено Напуљу, а 1860 дефинитивно припојено Италији.

Сицилија мери 25.709 кв. километара и има четири милиона становника. Међу своје житеље она је бројала и славне мислиоце као што су Архимед, Емпедокле, Теокрит и Диодор.

Вулкански масив Етне доминира острвом, захваљујући топлој клими, флора је на острву врло богата и разноврсна.

ДОЛАЗИ НОВА СРПСКА КЊИЖЕВНА ГЕНЕРАЦИЈА

ДУШАН ЂУРИЋ

„Наша земља, лепоте наших брда и шума, поља и њива, река и потока нису описане како треба, наши писци нису их описали и зато, каже млади Душан Ђурић, добитник друге награде Српског народа за приповетку, у страном свету често се не зна о нашој земљи. Међутим, да су они те лепоте описали, никад их не би могли заборавити они који би их прочитали“. И он не може да опрости своје земљаку, славном Јанку Веселиновићу што је живео усред дивне Мачве и Подриња а у његовим причама и романима има тако мало од те лепоте. Описи природе су штурни, конвенционални и шаблонски.

Можда је то било и неизбежно, јер док је човек искувише у природи нема осећања за њене лепоте и чари. Изгледа да вештачки, градски живот ствара и развија смисао и осећање за природу. Зато ће наше нове генерације можда наћи речи и израза да достојно певају чаробну лепоту српске земље.

Ето, и сам Ђурић даје свој прилог својом награђеном приповетком **На сплаву**, у којој први пут Дрина живи животом реке, као какво биће које има свој живот заједно са људима крај ње. Он се родио ту крај Дрине, на њеној обали и у њеним пенушавим валовима провео је своје најмлађе године, пре него што је прешао у престоницу.

Али он је понео са собом ноталитију за родним крајем, која долази до изражаја у његовом стварању. Са причама његове мајке, са народним песмама које је она деци откривала, то су, рекли бисмо прве и можда најважније побуде писања Душана Ђурића. Није то уосталом први пут да родни крај и мајка инспиришу једног писца, једног песника. И наш добитник почиње своје књижевно ствара-

ње под овим великим знамењима.

Послеведеног детињства у Лозници због очеве смрти породица Ђурић прелази у престоницу и млади Душан посећује IV београдску гимназију до че-

дину у којој живи, своје другаре из Јатан-мале и своје прве радове чита мајци и сестрама, које га храбре да настави. По њиховом наговору он чак једну приповетку из живота Јатаган-мале **Тако ми пегламо** носи у

из својих прича. Охрабрен овим разумевањем, он наставља да пише. Доцније успева да му се штампају две приче у *Графичару*, органу њиховог удружења. То га још више охрабрује и он поред приповедака покушава да пише и романе *На почетку* и *О жађена срца*. У овом последњем роману, више психолошким, он износи живот једног сакатог младића и његову љубав са туберкулозном девојком који се завршава у данашњем рату, у коме јунаци романа гину и на тај начин је нашао вршетак за сву мучну историју.

Имали смо прилике да разговарамо са добитником друге награде, коме је сада 22 године и сада ради као обичан физички радник. Нашли смо у њему младића са схватањима и погледима новог Србина, који долази после националне катастрофе и спрема бољу будућност српској Отаџбини. Он има безграничну љубав за своју нацију и верује да ништа не може уништити национално осећање супротно интернационалистичким учењима. Истом таквом љубављу он воли српске сељацима, за које каже да их нема таквих у свету, да живе у једном од најлепших крајева света, да су сачували старинске обичаје и да имају особине, као на пример гостољубље, које се нигде не може другде наћи. Ма да га вуче жеља да упозна широки свет, њега још више привлачи родни крај, обала Дрине, где би желео после рата да се врати и да се посвети земљорадњи, заједничком животу са сељацима, које би хтео да опише у њиховој стваралачкој епопеји у оквиру величанствене природе.

Разговарали смо много са младим Ђурићем о његовом пореклу, о његовим књижевним узорима, како пише и какве су му наме-

ре за будућност у погледу књижевног стварања. Дознали смо тако да у њему има по мајци и крви нашега великог књижевног критичара Љубомира Недића и заиста кад се пажљивије загледа у његов младачки лик могу се наћи нека обележја његовог претка: јаки истурени зуби и издужена брада, као и плаве очи.

Од домаћих писаца највише цени Алексу Шантића, Дучића, Божића од песника, а Лазу Лазаревића, Сремца и Бору Станковића од прозних писаца. У светској литератури има једну велику љубав, од кога највише воли *Плодове земље*, *Мистерије* и *Глад*. Као интересантан податак бележимо да од руских писаца цени Гогоља и Чехова, а много мање Толстоја, док Достојевскога никако није могао да свари. „Десет пута, каже Ђурић, покушао сам да читам *Злочин и казну*“ али нисам успео да се заинтересујем, ма да не бежим од дебелих томова.“

Сем књижевних дела млади Ђурић не чита много друге врсте књига било из друштвених или природних наука. Од живих приповедача највише цени Драгутина Илића-Јеја, за кога сматра да верно и са разумевањем описује мале људе из нашега живота. Ма да је живео у једној средини, задовољно интернационалистичким схватањима, он није подлегао томе утицају него је остао Србин, јер како каже: „Такав је рођен и свој народ не може никада заборавити.“ Он мисли да му је мајка са народним песмама дубоко у души усадила осећање за српски народ, које не може ништа избрисати. И он верује, рекао је на крају, да ће нова српска књижевност заузети једно од првих места у европској књижевности, и да ће му оно припасти као народу који има такву своју поезију и такву душевну снагу.

Душан Ђурић,
добитник
друге награде
за најбољу
приповетку

Архив С. Н.

твртог разреда. Због материјалних прилика, мора да привређује и он напушта школу и одлази на типографски занат. Прелазећи из школске клупе на занат Ђурић није потпуно прекинуо везу са школом. Увече посећује приватне гимназије и учи не зато да би положио испите и стекао диплому, него да би проширио круг свога знања и задовољио потребу духовног усавршавања. Чита врло много, одабирајући готово инстинктивно оно што је добро.

И почиње увече, иако уморан од посла, да пише. Описује сре-

дакцију једног дневног листа. Али дани пролазе и приповетка се не објављује и једног дана седамнаестогодишњи типографски шегрт Ђурић одлази у редакцију, да чује пресуду и тамо му уредник, бацајући рукопис у кош, каже: „Ево, овако ми пегламо...“

Али први неуспех није сломио вољу за писањем код Ђурића. Ако није успео да добије широку публику тог дневника, он има један други круг читалаца, истина мали, али тако осетљив. То су деца његове сестре, која грцају од плача кад им он чита увече доживљаје малих јунака

НА СПЛАВУ

Приповетка од
ДУШАНА ЂУРИЋА

сплав је, занесен брзом и плаховитом Дрином, налетео на подводне стене, разбио се, а сплавари се подавише. Кукала је сирота бусајући се у груди:

»Јој сине, Драго, 'де си мајки!«

А кад су по ноћи уз припомоћ сплавара, нашли »Чуља« затрпаног и једва приметно живог, она се, мислећи да јој је дете мртво, стрмоглави са обале у воду... Пљусну зеленкаста, брза Дрина и пригрли несрећну мајку...

А »Чуља« остаде жив. Људи га повратише у живот и он преболе рану... Само је остао без десног уха и стога га прозваше »Чуља«...

Оставши, после своје несреће, и без мајке »Чуља« је живео од помоћи добрих људи. Сви су га сажаљевали и радо га се сећали. Није имао своје куће где би се могао склонити, него га примише горосече, који су спремали грађу за градове. А он, осећајући да су му они сад најближи, заволе их као најрођеније...

II

Прошло је много година од несрећног догађаја, који је »Чуља« унаказио и отео

му мајку. Беше он сада одрастао младић. Снажног и опаљеног ветром и сунцем, виђали су га како мишићавим, маљавим рукама, као од шале, покреће велики »дугмен«, и управља сплавом, савлађујући плаховиту Дрину, која се хучно и вијугаво пробија између каменитог тла...

Под његовом снажном мишићом шкрипао је »дугмен« тужно, као циликање какве старе виолине. Брза река је бистра, пенушава и хучна, попуштала под окретним замасима витког »дугмена«. И сплав је хрлио, разбацајући у безброј сребрнстих капљица речну воду и, остављајући за собом широку бразду, губио се иза многобројних окука, док су таласићи несташно узлетали на голи камењар, квасећи шарене каменчиће, који би се, потом, опет сушили под врелим летњим сунцем.

И »Чуља« је, као и отац му, постао сплавар. Волео је он тај позив! Ох, како га је волео! Још као дечак слушао је причање своје мајке, а доцније, и људи — сплавара, који су познавали његовог »бабу«, о свом оцу, који је био најбољи сплавар Дрине... Причали су како је он

својом снагом савлађивао валовиту воду, пркосећи брзини реке, окукама и подводним стенама... Није се његов »бабо« бојао непогода које би се ненадно појавиле на хоризонту; није осећао страх од мрклих ноћи... Будним оком, као у какве ноћне птице грабљивице, и сигурном руком водио је гломазне сплавове, натоварене потребном грађом, између стрмих каменитих обала... Али једне ноћи, дивне летње ноћи, док је по небесном своду пловиио насмејаног лика месец и док су звезде трепериле, стајао је Мија, тако се звао његов отац, и посматрао: небесни свод, стрмените обале и тамо у даљини црне силуете високих планина; мисли су му летеле бескрајним простором васионе, у који су се губили распрштавајући шумови воде и крици ноћних птица... На сплаву је било мирно, само кадкад зашкрипи »дугмен« и сплав, као понешен неком невидљивом руком, поскочи, а водене капљице распрште се као реп комете...

Велео је Мија те летње ноћи. У њему се буде сећања на жену и дете, које је оставио у врлетној насеобини покрај које је протицала Дрина. И, ето, он је и те ноћи мислио на њих. Замишљао је свог малог синчића који спава безбрижно у загрљају мајке. А његов »бабо«, ношен брзом речном струјом, у овој летњој ноћи, мисли на њих. Ех, треба се бринуту о својима, а тешко је: земље је мало па поред тога и неплодна, а живети се мора — и он је изабрао сплаварски позив — ту бар

Звали су га »Чуља«. Још као дете беше у игри изгубио десно ухо. Играла се деца, поред Дрине, на спремљеној грађи, коју је требало ускоро спустити сплавовима до Београда.

Цикала, скакала преко дасака и балвана, скривајући се једна од других. Играла су »жмурке«. И Чуља се једном сакрио између дасака... Притаио се, чисто не дише, не воли он да га ухвати! Ослушкује, сигурно су већ пошли да га траже. Нечији кораки трупкају по даскама... Шкрипе греде, крчкају даске и, одједном, почеше га притискивати. Он није свестан тога шта се дешава, тешко му је, врло тешко. Не чује више гласове деце. Шта то бива с њим? Ох, њему је тешко, у ушима му зуји, а глава као да је од олова! И све се изгуби у далеком зујању...

Деца су се јурила дуго не примећујући нестанак »Чуљин«. А он је, без свести лежао, под даскама. Крв је текла великим млазом са места где се налазила ушна шкољка... И престала је тећи. Сад је то била само безоблична грудa усирене крви. Био је без свести и, сав згрчен под притиском тешке грађе, остао је непримећен до саме вечери. Његови другови су се разилазили и тек су тада приметили да »Чуља« није међу њима. Где ли се то он само изгубио? Отишли су кућама и бојаљиво испричаше да је »Чуље« нестало.

Његова мајка, јер оца је давно изгубио у једном несрећном случају — био је »дугменар« на сплаву и при једној војњи

www.unilib.rs
може штогод зарадити. А леп је живот на сплавовима...

Мисли Мијо, мисли... А Дрина шуми, у његовим ушима је то најлепша песма. Сплав поиграва, прште водене капи... А онда — тресак, ломњава... Стеже Мијо «думен», мишице набрекле, хоће да попуцају, а сплав се пропиње... Вода хладна, посребљена, заплусне га. Он се стресе од ненадног додира. Али, не смета то, треба исправити сплав, кога снажна вододерина нагони на литица и ломи га, крха... Крик, снажан, резак, вапијући, пролама ноћ и лети преко врлети, па се одбија роморећи језиво...

Немоћно гледа Мијо, како се сплав распрскава у безброј комада; види како вода халалливо гута његове другове, који су безбрижно уснули јер, знају они да Мијо пази на њих! Језа, застрашујући хладна, прожима му тело. Нешто му бумбара у ушима: Ти си крив, крив! Руке му малаксавају: «думен», захваћен брзом матицом, скаче, шкрипи и витла га око себе као сламку. У свести му се враћа слика детета и жене, но то је за часак... Нов удар брзице и он, одбачен далеко, губи свест и тоне, тоне...

Дрина их је прогутала. Не воли она да јој неко пркоси. А људи су без страха. Треба хлеба, морају се борити и — сплавови и даље промичу плаховитом реком. И Драго је постао сплавар. Њега је вукло нешто неодољиво на сплавове. Волео је да држи «думен»; да осећа како својом снагом савлађује брзу матицу необуздане реке, да гледа како промичу пуне врлети, да осећа топло сунце које даје снаге, топлине, и да слуша шум, певушасти шум, брзих валова...

А вукло га је и причање о оцу; са каквим су дивљењем говорили људи о његовом баби! А онда још нешто: видеће градове, друге људе — нешто ново, непознато. И то ново, непознато вукло га је неодољиво...

Леп је живот сплавара. У рана летња јутра, док још није сунце изишло иза високих планина, рано сасвим рано, тек су звезде почеле бледети, а ноћ се назире тек по где-где: у мрачним рупама врлети, или тамо у подножју брда, устају они — сплавари. Очи су им још сањиве и они жмиркају смејљиво гледају јутарњу, млечну белину која се полако разилази. А тамо, на истоку, из те беличасте магле, јавља се пурпурно руменило, предзнак сунчевог рађања. А Дрина шуми ломатајући се, и њени бистри валови пребацују се весело преко стрмених обала...

Сан је одагнан тим шумом. Људи су голишави, и само дуге, беле гаће од белог сукна заклањају голотињу. Прса им се бурно спуштају и дижу, удишући свежи, чисти зрак који се готово осећа — опипљив је и леден. Све су то снажни људи, а лица, опаљена сунцем, водом и ветром, имају неку бронзану боју, која, у ово рано јутро, светлуцају златастим сјајем...

Лаким корацима упуте се реци, и после неколико часака виде се мокре главе које носи речна струја. Усклици и смех реско пролећу кроз мирно јутро... Снажним замасима пресецају они матицу и у жилавој борби излазе као победници из загрљаја Дрине...

Лако дрхтање прожима мокра тела, а ноздрве им се шире као пунокрвном ждрепцу после напорног каса.

А онда треба се спремити за напоран посао. Треба отиснути сплав низ воду — грађа је потребна, треба радити да се одржи голи живот...

На истоку румен, као крмез, осваја небо, скоро ће и сунце изићи...

Шкрипе «думени», оре се гласови људи, шуми вода, а капље сребрне и руменкасте као капље крви, прште. Скакуће сплав, за њим други и још један, па још један...

А на крмилу стоји млад снажан, до пола наг, сплавар и пријатним јаким гласом, који се ломата преко каменитих обала, пева песму сплавара:

«Хеј, хај, хај, ви сплавари, са Дрине,
Чујте песму њених бистрих вала,
Погледајте виш' њених обала,
Кад ће јарко сунце да нам сине...»

То је Драго, «Чуља». То он, пун раздраганости, пева друговима, Дрини и себи...

Исток је сав зажарен, и ускоро црвена кугла се помаља — сунце се рађа. Сплавари задивљено гледају ново рађање сунца: беличаста као млеко магла, постаје пурпурна копрена која подрхтава од јутарње свежине. А Дрина бистра, сва обливена руменилом, трепераво клизи као млаз крви из скорашње ране. Сплавари се побожно крсте; очи су им пуне неке захвалне кроткости; шапућу топле молитве, а преко лица им се разлива умирујућа спокојност...

Дан је почео срећно.

IV

Прикрадала се летња ноћ. Сплавари се припремају за одмор. Ове ће ноћи Драго водити сплав. И он, поносан на своју дужност, ослонио се на «думен» и гледа приближавање првог сутона. Дрина је све малаксалија; изгубила је снагу у свом дугом путу — близу је ушће. Сутра, зором, биће сплавови у тихом Савином кориту.

Стоји Драго и устрепталих очију гледа још крвав запад. Ужива он у вечерњем прикрадању. Месец, беличаст полако, и некако стидљиво, отискује се на бескрај-

Цртеж: К. Н.

ну небеску пучину. Шумори Дрина, а обале тону у смирају вечерњем — још само танка, вијугава трака обележава благи обалски нагиб. Нема више оних стрмих обала — сад је раван — у Мачви су.

Ноћ је. Тишину ремети само клокотање воде коју пресеца сплав; допре и лавез каквог усамљеног псета из села мимо којих пролазе...

Под кућицом на сплаву светлуца пригуљена ватра — поспали су...

«Чуља», испрва тихо, а онда све јаче и јаче пева своју омиљену песму:

«Дошла Дрина од брега до брега,
Нит' од кише, нит' од бела снега...»

Глас се његов распростире преко воде и губи се у равници, која се простире са обеју страна реке, обасјане сребрнато бледом месечевом светлосћу. Пева Драго песму о Дрини, његовој Дрини, која, ето, изгубила је снагу, и сад тече мирно, готово нечујно. Воли он Дрину и ако му је она отела најмилије — оца и мајку, она је његова хранитељка. Ех, да није Дрине и сплавова шта би било с њим? Она га је отхранила, па нека га и сахрани.

А ноћ, што је дужа, бива све мркија. «Чуља» пева, ређа песме: о Дрини, њеној брзој води, прекрасним јутрима и оваквим топлим летњим ноћима. У тим ноћима, буде се његова осећања, његова болна осећања... Мисли га односе у његову суморну прошлост. Сећа се свог убог детинства: мукотрпне године су пролазиле, низале се, а он увек сам.

Док је био дечак сви су га волели — био је сироче. А сад је он одрастао човек и, људи, који су у души добри, па и

поред те своје доброте, ругају му се, зову га «Чуља». А чега има ту гадног? Изгубио је ухо, па други изгубе ногу, руку или око. Сачувај Боже, то је за жаљење, а не за исмејавање.

Па Драго није ружан младић: има лепе зеленкасте очи које се преливају у неко плаветнило, слично плавичастим таласићима Дрине; лице, опаљено сунцем, и са једном рупицом на десном образу — одраз су топлине његове младе душе. А његова плава коса са увојцима, као у какве девојке, скрива му бразготину коју му је нанео несрећни случај у детињству. Многа су женска срца закуцала при његовој појави. Леп је «Чуља», а умилна топлина његовог гласа заносила је слушаоце. Нарави је био кротке, само по кад кад, очи би му севнуле неким претећим сјајем. То је бивало онда, када би га другови непрекидним задиркивањем узнемиравали у његовим мислима о свом усамљеничком животу.

Никад се није жучно расправљао, као што је то био обичај у његових садругара. Смешкао се стидљиво погледајући другове као молећи их да га не дирају. Јер, ето, он никога не дира. Али баш због те његове мирноће они су га највише и узнемиравали.

Ех, тешко је њему! Никог свог, сам самцит. Њега нема нико да испрати кад полази на далеки и опасни пут, нико не стрепи за њим, па и кад се враћа, нико

А онда срце ненадно заигра. Осетио је да и њега неко посматра, неко чији га поглед загрева и од чега му се око срца разлива умилна топлина. Кријући очи иза дугих трепавица тражи он непознато око које га пече. И гле, ех, беше то најрадоснији тренутак у његовом тешком, усамљеном животу!

Угледао је, тамо под липом, два црна сјакећа ока, која га нетремице посматрају. И он ухвати тај поглед и његове се плаве зенице укрштају са оним црним, немирним очима, које га милују топло и као да му нешто говоре. Он обара поглед и руменило, које он осећа како му жари образе, удара му у лице.

Познаје он те очи. Увек би му срце овако затреперило, као јасика на ласком поветарцу, кад би га оне прострелиле. Такве очи има само Мара она несташа Мара, ћерка Јове кафеџије.

И, ето, поносна Мара, која ни једног сеоског момка није хтела да погледа, посматра њега, «Чуљу». Гледа га она и тај њен поглед — ех — мора да му нешто говори! И он опет погледа у оном правцу где је она стајала поред своје тетке, мајке није имала, умрла је одавно, а тетка Мила замењивала јој је мајку у свему. И опет обара очи. Она два несташна ока пиље нетремице у њега и он осећа пријатну узнемиреност.

Служба се свршила и свет се, раздраган, разилази кућама. А Драго стоји и гледа за Маром која иде лаким кораком за својом тетком и осврће се гледајући њега како, усамљен стоји, наслоњен на дебло гранатог питомог кестена.

Другови су га отргли из тог положаја. Звали су га на пољану да покаже «ђеџици» како се «баца камен». И он је бацао камен и слушао како се удивљено чуде његовом снажном замаху — а он је мислио на Мару.

Једва је чекао да дође време ручку, јер после подне ће се опет искупити мештани око порте, где ће узети учешћа у општем весељу. А, свакако, доћи ће и Мара. Па зар би друкчије могло и бити? Зар би могло проћи које коло, а да она није у њему? И он је, сав устрептао, очекивао то по подне.

А Мара је дошла. И кад су први звуци из расушених труба одјекнули, кад је Рајко хармоникаш растегао своју хармонику, из које су се отимали, омамљиви трептаји народне игре, «Чуља» је, у пуној снази свог распламсалог бића, повео коло. Бубањ је грмео а његов ехо се ломатао кроз кланце и тонуо тамо у недостижне даљине, преко високих планинских ланаца. Младеж се хватала у коло, и земља је подрхтавала под снажним поигравањем необуздане младалачке силане. Коло се витлало, развличило између окупљеног народа и у размахниталом замаху, развличило по црквеној порти...

Драго је осетио како га неко хвата за руку и полако извлачи из руке играча који је био до њега. Била је то мала рука, топла и мека, тако да су танки прстићи утонули у његову огрубелу шаку. Чинило му се како га та рука силовито пече, баш као да је узео угарак из ватре. Није смео да се окрене, али је засигурно знао да је то Марина рука и само ју је овлаш стегнуо и још бешће заиграо.

А кад је бубањ умукнуо и кад су звуци хармонике и труба утихнули, коло се малаксало зауставило, док се плесак и узвици разлегосе са свих страна. И тај је тренутак уграбио Чуља да погледа у свог саиграча. То је била Мара, Он се уплаши, али мала рука која је још лежала у његовој шаки топло га је миловала. Из Мариних очију, треперило је радосно усхићење. Трже се Драго и пусти руку — шта ће рећи присутни ако угледају како се они држе за руке, а коло већ давно престало? Хтео је рећи нешто, али не могаде, у грлу га нешто стегло; хтео би да побегне али га сјај Мариних очију приковао за земљу — па ни маказ. И он, немоћно опусто руке, па чека шта ће се догодити.

(Наставак у идућем броју)

Марвени трговци у друштву и

ПОЛИТИЦИ

У лето 1837 године српски архиепископ и митрополит Петар пошао је у инспекцију по Пожаревачкој нахији. Пут га је водио ка Пожаревцу, главном граду за житарску, а нарочито сточну трговину. Иако је био трећа резиденција кнежева, ни Пожаревац као главни град највеће и најбогатије нахије у Србији није се одвајао од осталих српских градова. Упоредо са развојем и јачањем грађанског друштва јачали су и наши градови, који су се до тада, како се на једном месту примењује (Рихтер), могли у потпуности упоредити са варошицама или селима на западу.

Посећи у свему одлике начина привредне производње српски градови су као и српска села и мала у свему сточарски изглед. Сем кнежевих конака, конака народних старешина, кућа марвених трговаца и неколико модерније грађених зграда, које су служиле државној администрацији и на први поглед могле одвојити, све остале куће биле су земљом олепшене, без прозора или са отворима олепшеним хартијом „пендерлијом“. Из варошког центра, који се одликовао уздуж поређаним дућанима, где су се налазили трг и кантар, улазило се одмах у предграђе од којег су се простирали дуги испусти за стоку, која се по њима несметано кретала реметећи често мирни варошки живот.

Тако је и Пожаревац изгледао када је под сунчаном припеком митрополит Петар стигао у варош са својим пртљагом и целокупном пратњом која га је окружавала.

Дочекан од народа, одевеног у свечано рухо, са фесовима на глави, више оријенталски, али никако „по европејски“, митрополит је одведен у стан марвеног трговца Ђоке Савића. Ту му је одређен боравак за све време његовог бављења у Пожаревцу.

Како то да митрополит Петар, глава цркве, отседне у стан једног марвеног, како се тада звало „отменог“, трговца? У стан Ђоке Савића, закупца толиких алија, закоса и испаша, пословног човека са толиким везама на дубравичкој, смедеревској и рамској скели, поседника толиких винограда и њива око Пожаревца и сопственика многих обора по Пожаревачкој нахији. Питање би се само собом могло поставити, али то је био редован случај у нашем престогадишњем друштву и зато су Пожареваљани овај дочек и пријем митрополитов прихватили као обичну и редовну појаву.

Преоријентисани услед промене политичких и економских прилика са извозне марвене трговине према Јадранском мору на извоз стоке према Аустрији, марвени трговци имали су већ за собом дугу традицију и преимућствене услове за даљи рад. Зависни у прво време од везира у погледу издавања дозвола за трговање стоком („изуи“), они су доцније (после 1815) зашли у други однос зависности према кнезу Милошу, који је јачањем својих економских и политичких позиција постао најјачи марвени трговац у Србији.

У време када је у српску трговину све више продирао слободна утакмица и спекулација, веома жива трговина стоком најлакше се снашла у склопу ових промена. Градска чаршија је, и у народном погледу и по социјално-економском уређењу претстављала једно шаренило у коме је био заступљен и српски живаљ. Али је она још и даље носила оне одлике средњовековних стега преко еснафа који су као последица феудалног уређења уским нормама, старим схватањима и стегима спутавали не само занатство него и целу трговину. Еснафи су обухватили својим уређењем поред свих занатских струка, сваковрсну трговину, болтације, механе и све остале гране промета добара.

И док су поделу рада поременила слободна утакмица еснафа заснивали на међусобним тужбама, размирицама и разграничењима надлежности, марвена трговина је као тадашња актуелна трговина спекулације и брзине још више развила слободу промета, коју је она можда и створила. Она је ударила и на оне последње мере ограничења трговине, које је изводио кнез Милош у циљу монополисања марвене трговине за себе и за једну групу „отмених“ марвених трговаца којима је давао преимућства над осталима.

Окретни, сирови и свежи, склони на преваре и подметања, долазећи са села, марвени трговци су прво силазили на скелу где су склапали различите компаније са трговцима и калаузима. Ту су образовали „затворени круг“, ухватили везу са иностранством и са српским градовима и постепено богатећи се по доласку у варош оставили за собом све привреднике уобучене још тада постојећим еснафским поретком. То нису били трговци, како каже Вујић, који као Грци, Бугари и до „једнако у дивану с прекрштенима ногама на покрвци седе и тириплик, памук и луле продају“, већ се њихова трговина састојала у стачном покрету, спекулацији и продаји различите марве.

У прво време недовољно култивирани, марвени трговци све већим богаћењем и путовањима у Беч и Пешту претварали су се у грађане и почели да живе „по варошки“. Прелазе на уређење својих кућа и увећање потреба. У кнез Милошевом конаку и по кућама марвених трговаца домаћи намештај је претстављао једну мешавину између западно-европског и источно-егзотичног укуса. Они су од целог нашег грађанског друштва, које је било у формирању, први почели трошити бермет, токајско вино, шампањак, малугу, бечко пиво, носили шешире и качкете, облачили се „по европејски“, правили гозбе, чинили завештања манастирима, поклањали звона и крстове црквама, гостили стране посетиоце Србије и терали луксуз.

За госте великодостојнике, а нарочито странце, који долазе са запада или из Русије, једино су те трговачке куће могле да их угосте. У њих су свраћали и код трговаца отседали Пирх, Јоаким Вујић, Рихтер и други путописци, који су оставили драгоцене податке о приликама у Србији. Њих су посећивали и код њих боравили многи цркве-

НИШКА ФОЛКЛОРНА ГРУПА У БЕОГРАДУ

Друго гостовање Српске фолклорне групе из Ниша пало је у доба позоришних ферија. Српска фолклорна група при Моравском народном позоришту састављена од ученика и ученица нишких гимназија начинила је досада велики број гостовања по селима и градовима Моравског округа, приређујући пропагандне претставе пред сељацима и грађанима. После првог гостовања у Београду, где је доживела велике успехе, ова група, која негује нашу народну уметност, доживела је исто тако значајне успехе са својим пропагандним приредбама у селима. Српска фолклорна група при Моравском народном позоришту дала је прва иницијативу и указала пут којим треба да пође наша школска омладина, као и да љубав према нашој народној уметности значи у суштини буђење националне свести и окупљање омладине око извора српске традиције и праве народне уметности.

Да би приредба Српске фолклорне групе из Ниша била при-

ни великодостојници, па ето и поглавар православне цркве митрополит Петар.

Пошто су постигли велики успех у друштву и дошли до његовог врха, марвени трговци су почели утицати и на политички живот. Њихов утицај је био знатан и за Карађорђа, када се вршило диференцирање, али се нарочито и изразито осећао за владе кнеза Милоша. За време Турака српско друштво било је скоро једнолично. Између свештеника и сељака није било велике разлике. Доцније, за Карађорђа, друштво се делило на „велике и мале“, „од најмањег до највећег“ и та је разлика постојала све дубља уколико се више улазило у Милошево доба. „Земљеделци“ су сиромашни, војници „храбри и верни“, свештеници понајвише неучени, но много прилежни о просвећенију и обученију стада свога“ (Давидовић), а марвени трговци стојећи изнад других трговаца имали су и довољно капитала и великог кредита (Тиrol-Солар).

Са таквим разликама ушли су марвени трговци у политички живот. Оно је било појединачно или преко народних скупштина. Појединачно, јер су сви наши политички људи тога доба произишли из групе марвених трговаца. Преко народних скупштина, јер су на Милошевим скупштинама поред архијереја, свештеника, војних команданата, чланова исправничества, српских старешина и кметова, који су се исто тако бавили трговином, учествовали и марвени трговци (нарочито свињарски) из целе Србије. Они су чинили већину и поред Милошевих високих чиновника и свештеника одлучивали о социјалном и економском поретку у Србији.

Из те друштвене групе произишао је и сам кнез Милош, који је у марвену трговину ушао као слуга марвеног трговца који тера стоку на Јадранско море. Коца Марковић отмени марвени трговац са рамске скеле, закупца алија, скела и др. добара постао је у 1834 години Милошев министар финансија. Стевча Михаиловић, који је нешто доцније постао председник Министарског савета, за Милошево доба почео је као јагодински марвени трговац.

Поред многих других то је био и Борђе Протић, доцнији министар унутрашњих дела, који је тако жарко критиковао Милошеву неправилности и незаконита поступања, а који је и сам био марвени трговац.

Тако су изгледали марвени трговци у друштву и политици у престогадишњем српском државном уређењу.

Љ. П.

Барон Минхаузен узјахује топовско тана

БАРОН МИНХАУЗЕН НА ФИЛМУ

Личност барона Минхаузена, јунака наших младалачких снови, о чијим смо авантурама тако радо читали, личност овог генијалног лажова, авантуриста и фантасте, ванредно је одуговлачена у овом Уфином филму у бојама.

Причања Минхаузенова налазе се с ону страну линије истини-лаж. Она нису ни једно ни друго већ смела и суптилна игра људског духа. Не треба зато скучити Минхаузена и мерити његова хвалисања аршином могућег. Минхаузен је аргонаут новог доба, човек који је необичним случајем стекао вечигу младост, љубимац среће у борби и љубави. Минхаузенове лажи су корак у царство непознатог. Он је видео све, доживео све. Био је на дворovima славних владара, познавао многе велике људе, волео многе познате и чувене даме и Сио од њих вољен.

Овај вечито млади витез-луцалица, који тако воли живот, богатством своје маште захвалан је мотив филма. Минхаузеново царство је до сад била књига а од сада је филм и то филм у бојама. Само у бојама јер како би скромно изгледао лажљиви барон у црно-белом филму?! Био би бледа слика без оне сјаја и шарма који је потребан да нам дочара необичне доживљаје једног тако славног и омиљеног ветропира.

Филм у боји крчи себи пут. Да њему припада будућност уверио нас је баш овај о Минхаузену. Овај филм је створен у јек највећег од свих ратова и схвативши правилно његову вредност са гледишта уметности можемо да кажемо да он оповргава ону древну „Када трговци пуцају, музе ћуте“.

Ханс Алберс је сјајан Минхаузен. Сумњамо да би се ма где могао наћи бољи. Гестом и појавом, Ханс Алберс је дао брзину онако како је овај страсни путник, галантни љубавник, делиста и ратник изгледао или како је требао да изгледа.

Проткан ведрим хумором, филм пружа занимљиву слику сјајног рококо-доба, које поред барона Минхаузена претставља још и Калностру, чувени шарлатан XVIII века, лажни гроф из Палерма, који је својим животом инспирирао Гетеа и Шилера, затим највећи од свих познатих освајача жена — Казанова.

Филм је технички сјајно изведен. Да би ишао у корак са лагаријама симпатичног барона, режисер се служио триковима који су ванредно успели. Раском на двору руске царице Катарине II, харем султана Абдула Хамида, дати богатством боја, остаљају на гледаоца снажан утисак. Боравак Минхаузена на месецу,

Илзе Вернер

приказан тако рељефно, лепотом боја и необичношћу мотива спада у уметничке инсценације првога реда.

Фон Баки изложио је кроз причање Минхаузеновог потомка на занимљив начин многе згоде и незгоде краља лагарија. По њему Минхаузен, коме је Калностра подарио вечиту младост, и данас у доба електрике и аутомобила, живи у лицу свога потомка исти онакав какав је био елегантни кавалер и изврсни козер.

Н. Р.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

Индијанци у Јужној Америци не изумиру

Hans Reizer: *Indios, Wenzel — Braunschweig, Berlin 1943, str. 233, RM. 7.—*

Једнога дана познати немачки сликар и књижевник Ханс Рајзер пошао је у Перу, у области прашума где извиру мајка свих америчких река Амазона, да би тамо саградио себи колебу и живео међу урођеницима, Индиосима. У књизи *Индиос* он износи своје доживљаје међу становницима бескрајних шума и своја опажања о њиховом животу. Он разбија тако проширено мишљење европљана да јужноамерички урођеници изумиру као Индијанци Северне Америке.

На основу свога великог искуства и дугог посматрања, Рајзер тврди да савремена цивилизација и додир са капиталистичким друштвом није довео до дегенерације ових људи који се још увек налазе у дечијем стадију развика човечанства. Они су остали здрави и снажни као што су били пре него што је бели човек дошао на амерички континент. Он ће такав и остати, а наша цивилизација неће никада продриети онамо где Индиоси живе, јер огромне прашуме Јужне Америке су и биће вечита препрека белом човеку ка потпуном освајању овог дела Западне хемисфере.

О ГАЈЕЊУ ЛУЦЕРКЕ

Влад. Мартиновић: *Луцерка. Издање ИПРОЗ Пољопривредна библиотека 46. Год. 1943.*

У врло корисним и поучним популарно-стручним пољопривредним издањима издавачког предузећа ИПРОЗ изашла је ових дана једна врло значајна књига инж. Владимира Мартиновића о гајењу луцерке.

За наше прилике, при сталној и тако рећи кроничној оскудици пићних биљака, ова књига претставља нарочито значај, јер упознаје нашег пољопривредника и сточара са гајењем једне од најважнијих биљки, врло погодних и корисних за исхрану стоке. Чак по тврђењу стручњака луцерка је најважнија и најкориснија пићна биљка.

Данас, вели писац, скоро је немогуће замислити да једно напредно газдинство нема бар један део земљишта под луцерком. Она се згодно допуњује црвеном детелином, једном исто тако важном пићном биљком. Тамо где једна не успева, успева друга, а још је боље кад обе успевају у истом крају.

Код нас се под луцерком налази преко 30.000 хектара, а поред тога сваке године ова површина се повећава.

И ако скромна у својим захтевима, луцерка даје изврсно и обилну сточну храну у зеленом, сувом и силираном стању. Нарочито је подесна за сусне крајеве, где оскудица у сточној храни доводи у питање сваки напредак сточне производње. Поред тога луцерка обогаћаје земљиште хранљивим састојком азотом и оставља земљиште растресито, тако да други усеви после ње наилазе на врло повољне услове. Наше поднебље је врло угодно и за производњу семена луцерке и црвене детелине, те се такво семе произведено код нас сматра одличном трговачком робом, јако цењеном у земљи, а нарочито у иностранству.

У будуће мора да се покљони код нас много већа пажња луцерки, нарочито чистом и селекционисаном семену, бољем начи-

БАЈКЕ ЗА НАШУ ДЕЦУ

Индијске бајке, најлепше бајке с Истока, превела Милева Поповић, ИПРОЗ (Златна књига, XIV), Београд 1943, стр. 160, дин. 47.

Благодарећи библиотекарима Златна књига и Дobar друг наша децја литература обогаћена је врло лепим збиркама бајки. Тако смо до сада добили наше народне бајке, немачке, северних земаља, јапанске и кинеске, арабљанске и сада индијске. Не може се довољно похвалити овај напор поменутих библиотека. Захваљујући њима наша ће деца оплеменили своју машту и прошири своје географске чежње. А свет снова најближи је децјој души, свет необичан и леп, свет добрих и племенитих људи, свет у коме добро побеђује зло. Омладина која чита бајке на путу је да прими сваку добру литературу.

Индијске бајке по својој основи сличне су бајкама осталих источњачких народа. Ове нити са истока провлаче се кроз бајке европских земаља, тако да је општи утисак тај као да је исток постојбина бајки. Индија сама по себи земља је раскошне флоре, необичних људи, моћних и богатих владара, невероватних чудеса. Индијске бајке догађају се у једном декору китњастом као фасаде индуских храмова. То је врло лепо осетио сликар

ну обраде земљишта, љубрењу и нези усева, благовременој косидби, правилном спрваљању сена и другим важним пословима око унапређења ове одличне пићне биљке.

Као сточна храна луцерка се може искористити у зеленом стању, као сено или као силирана храна. Поред тога сено од луцерке може да се меље и даје стоци у вилу брашна.

Луцерка је јако хранљива и радо је једе сва стока, ситна и крупна. Нарочито је добра за млечна грла. Поред осталих хранљивих састојака садржи већу количину беланчевина и креча, те се због тога препоручује за млечну сточу ради јачања костију и брзог развика. Осим тога садржи и витамине А, Б и Е, који повољно утичу на развика и на плодност стоке. Код пернате живине повећава носивост јаја, а за пече је луцеркин цвет изврсна паша.

Преорано луцеринште оставља велике количине органских материја које служе као храна наредном усеву. После луцерке земљиште је чисто од корова, јер га она у току свог пораста угушва. Поред тога она оставља избушано и растресито земљиште, врло повољно за обраду.

По хранљивој вредности повећава детелина је од луцерке нешто боља, али када се узму у обзир већи приноси луцерке, онда она измаштајуће поврну детелину. У употребу са овом луцерка са исте површине даје 4 и по пута више свезливих силовних беланчевина. По садржају креча превлази поврну детелину: у угљеним хипотезама нешто заостаје, али у укупном приносу надмашује. Почи откос даје раније од поврне детелине, а последњи пред зиму, кад зелене хране више нема, што је од великог значаја при исхрани стоке.

Ова књига заслужује пуну пажњу сваког пољопривредника и сточара, а детаљна упутства која пружа прилагођене несумњиво много унапређењу нашег сточарства и наше пољопривреде, а тиме и општем унапређењу наше народне привреде.

М. Ђирић, који се потрудио да својим илустрацијама дочара ове поетичне слике.

Нарочито су лепе бајке: *Мала Сура-Бај, Жена змија и цар Али-Мердан, Леила и Меун, Зашто се риба смејала, Човек који је ишао да тражи судбину, Шта ће бити-биће!* Избор је учињен са много укуса а превод Милеве Поповић коректан.

Ову лепу књигу најтоплије препоручујемо нашој деци.

Разочарање у СССР

Matthias Pförtner: *Die russische Wanderung, Rauch-Dessau, Str. 308, RM. 6.—*

Један немачки комуниста-интелектуалац, око 1930 године одлази у Москву; прво одушевљен совјетима, он се полако трезни, постаје хладнији према комунизму, почиње да се одвраћа од њега, док најзад не постаје сумњив свемоћном ГПУ. Бива ухапшен, без суђења осуђен на три године прогонства и одведен на обалу Северног леденог мора.

Две ствари су важне које нам у овој својој књизи износи Пфертнер: то је поглед на режим који влада у концентрационим логорима, режим који је ради привредних циљева изграђен на најнижим људским инстинктима — и опис људи који су објект тога режима. У Пфертнеровој књизи налазимо једно обиље типова, читав један космос, од људи који стоје на најнижем ступњу свега што је човечанско до најплеменитијег човека. Са ретком виртуозношћу он описује патње, несреће, тежње, планове ових јалника, који су највећим делом осуђени на смрт. То је све проживљено и дубоко човечански.

ИЗЛАЊА КАРЛ - МАЈ

Издавачко предузеће Карл Мај (у Радоболу, код Дрезде) прославило је ових дана 30-годишњицу, за које је време издало око 9 милиона примерака изабраних дела Карла Маја.

СМРТ ФРИДЕ СТРИНБЕРГ

Недавно је у Салцбургу преминула, у 72 години, Фрида Стринберг, удова великог шведског писца Августа Стринберга. Она је била друга књижевникова жена, а сама је написала једну књигу, посвећену своме мужу, под насловом *Радост, Љубав, Жалост*.

СМРТ ЕДВАРДА ФАЗЕРА

Едвард Фазер, познати фински композитор и бивши директор финске опере, преминуо је у 81 години. У младости је био познат и као пианист, а 1915 године организовао је финску оперу у Хелсинкију.

СПОМЕНИК ПАРАЦЕЛЗУ У САЛЦБУРГУ

У вези са 450-годишњицом рођења славног немачког лекара Парацелзуса, који је 1541 преминуо у Салцбургу, на тргу Парацелзус, чим буде завршена изложба немачке уметности, подигнуће се споменик томе славном Немцу. Споменик је дело професора Торака.

Радио

СВАКОДНЕВНЕ ЕМИСИЈЕ БЕОГРАДСКЕ РАДИО СТАНИЦЕ

- 5.00— 6.15 Другарски поздрав
- 6.15— 7.00 Емисија за српске сељаци и вести на српском језику
- 7.00— 7.10 Вести на немачком језику
- 7.10— 9.00 „Добро јутро, драги слушаоци!“
- 9.00— 9.20 Вести
- 9.20—12.00 Пауза
- 12.00—13.00 Подневни концерт
- 13.00—13.10 Вести на српском језику
- 13.10—13.50 Подневна музика
- 13.50—14.00 Вести на немачком језику
- 14.00—14.50 Нешто за тебе
- 14.50—15.00 Извештај о водостању
- 15.00—15.30 Извештај Врховне команде с лаганим понављањем и кратке вести за војску
- 15.30—16.00 Пауза
- 16.00—18.20 Српске емисије
- 18.20—18.40 Час немачке народне групе
- 18.40—19.00 Музика за тебе
- 19.00—20.00 „Из савремених догађаја“ на немачком језику и вести на страним језицима — бугарски, мађарски, француски и румунски.
- 20.00—20.20 Вечерње вести
- 21.40—22.00 Поздрав младог београдског стражара
- 22.00—22.15 Последње вести
- 00.00—02.00 Погодне мелодије.

НЕДЕЉА, 8 АВГУСТ

- 16.05—17.00 Београд поздравља Бор. Изводе: Народни оркестар Обреновић, Вера Пантелић, Предраг Бутац, квартет Савовић, Мирослав Бацевић, Дивна Костић, дует Периф и Бора Савић-Крушарац.

ПОНЕДЕЉАК, 9 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Забавна музика. Изводи забавни оркестар под управом Фрање Седлачека. Солисти: Неда Јуришић и Жарко Цвејић.
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Концерт радио хора под управом Богдана Цвејића
- 17.00—18.10 Народна музика. Изводе: Народни оркестар Милановић, тамбурашки оркестар Аранички, Душанка Вукмировић, Ружа Протић, Миљина Титић, Момчило Рајић, Мита Божиновић и дует Савић-Милчић.
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја.

УТОРАК, 10 АВГУСТА

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—17.00 Музика из тонфилмова (нове плоче)
- 17.00—17.30 Народне песме и музика. Изводе: Народни оркестар под управом проф. Петра Крстића и солисти
- 17.30—17.40 Предавање
- 17.40—18.10 Народне песме певају Милена Тесариновић и Славко Илић уз пратњу народног оркестра Обреновић
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја.

СРЕДА, 11 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Концерт гудачког квартета Преворшек
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—16.50 Концерт женског октета
- 16.50—17.00 Предавање
- 17.00—18.20 Забавни час.

ЧЕТВРТАК, 12 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Аудиција Радио Београда
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Чувени певачи (плоче)
- 17.00—17.30 Српске мелодије свира квинтет Николић
- 17.30—17.40 Предавање
- 17.40—18.10 Лечи час
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја.

ПЕТАК, 13 АВГУСТ

- 16.00—18.20 Српске емисије
- 16.00—16.30 Концерт београдског симфониског оркестра под управом проф. Светолика Пашћана
- 16.30—16.35 Извештај Врховне команде
- 16.35—17.00 Шлагери. Изводе: квартет Симић, Војин Поповић, квартет Ђорђевић и сестре Периф
- 17.00—18.10 Народна музика. Изводе: Народни оркестар Милановић, тамбурашки оркестар Аранички, Љубица Филиповић, Деса Јовановић, Јован Милићевић-Мостарац, М. Петровић и В. Одаић
- 18.10—18.20 Из савремених догађаја.

СУБОТА, 14 АВГУСТ

- 18.00—18.20 Српска емисија: Добровољачки час.

Државна хипотекарна банка

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања постојећа у Аранђеловцу:

12 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградама Краљице Марије 34 Дин. 150.000.—
- 2) Плац повр. 846 кв. м. Дин. 125.000.—
- 3) Плац са вилом повр. 1863 м. кв. Дин. 1.200.000.—
- 4) Њива звана «Пољек» повр. 50.760 м. кв. 4/5 ид. део Дин. 1.200.000.—
- 5) Њива «Миленића Пољек» повр. 1195 м. кв. Дин. 95.000.—

14 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са вилом повр. 1300 м. кв. Дин. 1.300.000.—
- 2) Плац са вилом повр. 936 м. кв. Дин. 2.500.000.—
- 3) Плац са зградом 1030 м. кв. 1/2 ид. део. Дин. 135.000.—
- 4) Плац са вилом повр. 800 м. кв. Дин. 350.000.—

Продаја ће се обавити у банчној згради Скадарска 33/II од 9—12 час. где се могу добити сва даља обавештења.

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

Продаје се врло јевтино:
Плац на Авалском путу 300 кв. м. У непосредној близини Београда.
Плац код Авалског пута близу 9 километ, 5000 кв. м. Јавити се на тел. 30-698.

1—1
Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Овим је оглашумем за неважећу. Сава Књежевић. 514 2—3
Полициску пријаву издату од престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашумем је за неважећу. Витомир Јовановић. 515 2—3
Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашумем је за неважећу. Даринка Смиљковић. 516 2—3
Полициску пријаву издату од престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашумем је за неважећу. Миленка Вујичић. 517 2—3
Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашумем је за неважећу. Сава Миленковић. 518 2—3
Полициску пријаву издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашумем је за неважећу. Дамњан Илић. 519 2—3
Полициску пријаву издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашумем је за неважећу. Миља Павловић. 520 2—3
Кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашумем је за неважећу. Миленка Петровић. 521 2—3
Украћена ми је лична карта издата од Престојништва полиције, Крагујевац, за 1943 год. Оглашумем је за неважећу. Илић Владимир. 522 2—3
Личну карту бр. 9472 издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу нестала ми је. Оглашумем је за неважећу. Јанковић Урош. 523 2—3
Пријаву и личну карту издате од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Овим је оглашумем за неважећу. Елизабета Јанковић. 524 2—3
Личну карту издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам па је оглашумем за неважећу. Кристина Аздејковић. 525 2—3
Личну карту бр. 395 издату од Општине ресничке изгубио сам па је овим оглашумем за неважећу. Вуловић Александар. 526 2—3
КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашумем је за неважећу. Радмила Живковић. 548 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам па је оглашумем за неважећу. Бранислав Благојевић. 549 1—3
ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу па је оглашумем за неважећу. Јула Митровић. 550 1—3
ИЗГУБИО САМ личну карту издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, па је оглашумем за неважећу. Милош Јовановић. 551 1—3
ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва полиције у Крагујевцу изгубио сам, па је оглашумем за неважећу. Драгољуб Радосављевић. 552 1—3
ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам и оглашумем је за неважећу. Милица Ђорђевић. 553 1—3
КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу па је оглашумем за неважећу. Милена Војводић. 554 1—3
КУЋНУ ЛИСТУ и потврду изгубила сам, издате од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, па је оглашумем за неважећу. Живота Тодоровић. 551 1—3
КУЋНУ ЛИСТУ и потврду издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, па је оглашумем за неважећу. Јездимир Ранковић. 556 1—3
КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам, па је оглашумем за неважећу. Милован Зекавица. 557 1—3
КУЋНУ ЛИСТУ издату од Градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам па је оглашумем за неважећу. Милица Мијановић. 558 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам те је оглашумем за неважећу. Ковиљка Николић. 559 1—3
ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, те је оглашумем за неважећу. Божурка Јовановић. 560 1—3
ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам па је оглашумем за неважећу. Костадина Новаковић. 561 1—3
КУЋНУ ЛИСТУ и пријаву издате од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам, те их оглашумем за неважеће. Видислав Јовановић. 562 1—3
ПРИЈАВУ И КУЋНУ ЛИСТУ издате од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам те их оглашумем за неважеће. Надежда Урошевић. 563 1—3
НЕСТАЛА МИ ЈЕ лична карта издата од Престојништва градске полиције у Крагујевцу, па је оглашумем за неважећу. Чиломир Чупић. 565 1—3
ЛИЧНУ КАРТУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па је оглашумем за неважећу. Стефановић Љубица. 564 1—3
ПРИЈАВА И ЛИЧНА КАРТА издате од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па их оглашумем за неважеће. Анка Јанчићјевић. 566 1—3
ПОЛИЦИСКУ ПРИЈАВУ издату од Престојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам, па је оглашумем за неважећу. Јозефина Марошек. 567 1—3

ПОСЕТИТЕ СТОВАРИШТЕ МОДЕРНОГ НАМЕШТАЈА

Ђорђа Барјактаревића

БЕОГРАД — КР. АЛЕКСАНДРА 87 и 97. ТЕЛ. 40156.

Има велики избор спаваћих соба, кухиња, трпезарија, комбинованих соба, кауча, патент фотеља, салонских дубоких фотеља, уз најниже цене, најлепши избор за 1943 годину. 539 2—4

Пажња! Пажња!
Продавцима златног накита

Не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирми „ВРАЧАР“ која ће Вам платити одмах по највишој дневној цени, или ће Вам бесплатно и стручно проценити „ВРАЧАР“ — Београд, Палилулска улица бр. 6. — Продужење Душанове улице. — Телефон 28-706. — Дорћолска пијаца. 541 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

16 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Цара Душана 58 Дин. 2,400.000.—
- 2) Плац са зградама Цара Душана 29 Дин. 2,500.000.—
- 3) Плац са зградом Цара Уроша 32-34 Дин. 1,600.000.—
- 4) Плац са зградом Ситничка 26 Дин. 1,600.000.—
- 5) Плац са зградом Цара Душана 53 Дин. 1,800.000.—

18 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Солунска 8 Дин. 740.000.—
- 2) Плац Солунска 14 Дин. 1,200.000.—
- 3) Плац Цара Уроша 08 Дин. 1,400.000.—
- 4) Плац са зградом Цара Душана 74 Дин. 2,000.000.—
- 5) Плац са зградом Цара Душана 73 Дин. 2,500.000.—

20 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Краљев трг 10 Дин. 10,000.000.—
- 2) Плац са зградом Страхињића Бана 74 Дин. 5,000.000.—
- 3) Плац са зградом Кнеза Павла 23 Дин. 1,300.000.—
- 4) Плац са зградом Змаја од Ноћаја 14 Дин. 5,000.000.—
- 5) Плац са зградом Риге од Фере 16 Дин. 1,400.000.—

Продајаће се обавити у банчиној згради Скадарска 33/II, од 9—12 час. где се могу добити сва даља обавештења. 543 1—2

СТАРИ НАКИТ И ДРАГО КАМЕЊЕ

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња.

„БУКУЉА“

ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА
Краља Милана 41-а до Славије

Обрачунски завод у Београду

У смислу § 9 Уредбе о обрачунском заводу при Српској народној банци М. С. Бр. 1694 од 2 јула 1943 године (Службене новине бр. 57 од 20 јула 1943 године) и чл. 3 Пословника Обрачунског завода (Службене новине бр. 59 од 27 јула 1943 г.), а на основи појединачних пријава и одлуке Гувернера Српске народне банке од 28 јула 1943 године, ступили су од данас, 28 јула 1943 године, у чланство Обрачунског завода у Београду следећи новчани заводи:

- Српска народна банка у Београду,
- Државна хипотекарна банка у Београду,
- Поштанска штедионица у Београду,
- Београдска општинска штедионица у Београду,
- Београдска задруга а. д. у Београду,
- Банкарско друштво а. д. у Београду,
- Извозна банка а. д. у Београду,
- Прометна банка а. д. у Београду,
- Јадранско-подоунавска банка а. д. у Београду и
- Француско-српска банка а. д. у Београду.

Обрачунски завод у Београду почеће да ради на дан 2 августа 1943 године, кога ће се дана одржати први састанак за обрачунавање, у пословним просторијама Обрачунског завода у Београду, које се налазе у згради Српске народне банке у Београду, Краља Петра улица бр. 12 (соба бр. 24).

Горе наведени чланови вршиће убудуће међусобна плаћања обрачунским путем, на дневним састанцима код Обрачунског завода у Београду. 28 јула 1943 године

Београд.

ОБРАЧУНСКИ ЗАВОД
при Српској народној банци
у Београду

545 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

9 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Алексе Ненадовића 16 1/2 ид. део Дин. 2,167.000.—
- 2) Плац са зградом Курсулина 26 Дин. 1,300.000.—
- 3) Плац са зградом Војводе Протића 13 Дин. 2,000.000.—
- 4) Плац са зградом Романијска 26 Дин. 230.000.—

11 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Плац са зградом Коче Капетана 36 Дин. 3,800.000.—
- 2) Плац са зградом Шуматовачка 88 Дин. 1,000.000.—
- 3) Плац са зградом Дубњанска 65 Дин. 800.000.—
- 4) Плац са зградом Стјепана Радића 7 Дин. 1,500.000.—
- 5) Плац Хартвигова 12 Дин. 10,000.000.—

13 АВГУСТА 1943 ГОД.:

- 1) Врт у ул. Ђорђа Радојковића Дин. 1,700.000.—
- 2) Плац са зградама Франше Депенеза 86 Дин. 1,000.000.—
- 3) Плац са зградама Адмирала Гепрата 95 Дин. 4,500.000.—
- 4) Плац Толстојева 28-30 Дин. 1,800.000.—

Продајаће се обавити од 9—12 час. у банчиној згради Скадарска 33/II где се могу добити сва даља обавештења. 546 1—1